

νίκος μπόνου

α κ ρ ί δ α

η ένωση της ανθρωπότητας σε ένα ζώο

δήγμα

ακρίδα

η ένωση της ανθρωπότητας σε ένα ζώο

νίκος μπόνου

ακρίδα

η ένωση της ανθρωπότητας σε ένα ζώο

δήγμα

ΜΠΟΝΟΥ ΝΙΚΟΣ: *ακρίδα, η ένωση της ανθρωπότητας σε ένα ζώο*

εκδόσεις **δήγμα**

Μαντινείας 48, Τ.Κ. 54644, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 6973160705 και 6937108881

<http://www.ekdoseis-digma.gr/>

e-mail: thanasis@triaridis.gr

&

εκδόσεις **Ευρασία**

Ομήρου 47, Τ.Κ. 10672, Αθήνα

Τηλ.: 2103614968 Φαξ: 2103613581

<http://www.eurasiabooks.gr/>

E-mail: info@eurasiabooks.gr

δήγμα/μυθοπλασίες 14

ακρίδα, η ένωση της ανθρωπότητας σε ένα ζώο

1η έντυπη έκδοση, Δεκέμβριος 2012

106 σελίδες (12 επί 20)

ISBN: 978-618-5027-04-9

© γενικό: 2012 ΝΙΚΟΣ ΜΠΟΝΟΥ

© για την έντυπη ελληνική έκδοση: 2012, εκδόσεις **δήγμα** και ΝΙΚΟΣ ΜΠΟΝΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θανάσης Τριαρίδης

ΜΟΡΦΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ: Θανάσης Τριαρίδης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιάννης Ευαγγέλου

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ: Γιάννης Ευαγγέλου

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μαρία Μενέ

Στο εξώφυλλο λεπτομέρειες από τον *El perro* (1819-1823) του Goya (Μουσείο ντελ Πράδο, Μαδρίτη). Τεχνική υποστήριξη στον σχεδιασμό του εξωφύλλου προσέφερε ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ.

Τυπώθηκε στην Αθήνα τον Δεκέμβριο του 2012 για λογαριασμό των εκδόσεων **δήγμα**. Κυκλοφορεί ελεύθερο από κάθε «πνευματικό δικαίωμα».

Το κείμενο του βιβλίου διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο στο <http://www.ekdoseis-digma.gr/>

ΑΚΡΙΔΑ

I

BYZAINANE τα παιδιά τους ακολουθώντας τους στρατιώτες. Προχωρούσαν τη νύχτα, τη μέρα ξεκουράζονταν. Η νύχτα ήταν σκληρή, οι στρατιώτες κουβαλούσαν με τα χέρια τον εξοπλισμό τους. Προχωρούσαν αργά. Οι γυναίκες τους ακολουθούσαν σε μικρή απόσταση.

Ήταν οι πόρνες του στρατεύματος. Τα βρέφη ήταν οι μέλλοντες στρατιώτες. Οι στρατιώτες αγαπούσαν τα βρέφη. Στο στράτευμα υπήρχε αγάπη. Οι πόρνες αγαπούσαν τους στρατιώτες που αγαπούσαν τα παιδιά τους. Κάποιοι από αυτούς ήταν οι πατεράδες των παιδιών.

Τα παιδιά βύζαιναν από εκείνα τα στήθη που κατέβαζαν γάλα. Όταν κάποια δεν είχε γάλα, έδινε το μωρό σε μια από εκείνες που είχαν. Εκείνη το κουβαλούσε και το βύζαινε σα να ήταν δικό της. Κατά κάποιον τρόπο ήταν δικό της. Το κάθε παιδί ήταν της κάθε μητέρας και του κάθε στρατιώτη.

Το στράτευμα προέλαυνε, σκοτώνοντας όσους αντιστέκονταν. Οι μητέρες και τα παιδιά έμεναν για λίγο πίσω. Οι άντρες σκότωναν. Κάποιοι χάνονταν. Εκείνοι που εξακολουθούσαν να ζουν, μάζευαν τον εξοπλισμό και συνέχιζαν την πορεία τους. Άνοιγαν με τον εξοπλισμό τους δρόμο στην αφιλόξενη χώρα.

Έκλεβαν για να ζήσουν, αυτοί και τα παιδιά και οι πόρνες του στρατεύματος. Και τη μέρα δεν ησύχαζαν. Κάποιοι κοιμόντουσαν στις σκηνές με σκεπασμένα τα μάτια. Άλλοι μασούσαν φύλλα κόκας και άντεχαν να περνούν ξύπνιοι την ώρα τους στο στρατόπεδο, μαζί με τους υπόλοιπους που ήταν ξύπνιοι, με τα παιδιά ή με τις γυναίκες.

Κάποιες από τις γυναίκες έκλαιγαν τη μέρα. Άλλες έκλαιγαν τις νύχτες, και το γάλα τους γινόταν λίγο πιο αλμυρό στο στόμα των παιδιών. Μερικοί στρατιώτες έκλαιγαν κι αυτοί καθώς περπατούσαν φορτωμένοι, ξεχνώντας για λίγο το φορτίο τους. Τα βήματά τους γίνονταν ανάλαφρα καθώς έκλαιγαν, για λίγο ένιωθαν ξεκούραστοι. Με την ώρα ξεχνούσαν γιατί έκλαιγαν, και σταματούσαν. Μα τότε ένιωθαν πολύ κουρασμένοι.

Η νύχτα ήταν σκληρή, μα η μέρα ήταν η χειρότερη. Επειδή τη μέρα έπρεπε να ξεκουραστούν και η ξεκούραση ήταν δυσκολότερη. Υπήρχαν μερικοί στρατιώτες και μερικές γυναίκες που είχαν κουραστεί πολύ και είχαν απομονωθεί από όσα γίνονταν γύρω τους. Έμοιαζαν με τα βρέφη στα χέρια των γυναικών. Αυτούς τους κουβαλούσε το στράτευμα.

Οι πόρνες του στρατεύματος όλο και λιγότευαν τις επαφές τους με τους στρατιώτες. Εκείνες τις επαφές από τις οποίες γεννιούνταν τα παιδιά. Ο πόλεμος συνεχιζόταν για χρόνια. Τα βρέφη έτρωγαν, κοιμόντουσαν και ξυπνούσαν, γίνονταν στρατιώτες, γίνονταν πόρνες, γίνονταν παιδιά, μητέρες, πατεράδες, ξύλα σε κάποια φωτιά όπου καίγαν τους νεκρούς.

Οι αρχικοί στρατιώτες και οι αρχικές πόρνες, παρότι κουράστηκαν, ποτέ δεν έμειναν πίσω. Μέχρι που πέθαναν. Το ίδιο και τα παιδιά τους. Πίστευαν στο σκοπό τους και στον εξοπλισμό τους και πίστευαν ότι δε βρίσκονταν εκεί για το τίποτα. Ότι ο πόλεμος ήταν για τα πάντα. Όχι μόνο γι' αυτούς. Μα για κάθε σταγόνα νερού παγιδευμένη στα σύννεφα που ξεσπούσαν σε βροντές κατά τη διάρκεια της μάχης, για κάθε σκηνή που ξήλωνε ο άνεμος, για κάθε σκουριασμένο θραύσμα εχθρικής οβίδας απ' όπου έγλειφαν άπληστα τα γλυκερά υπολείμματα της καμένης πυρίτιδας.

Ήταν όλοι αδέρφια σ' ένα αιμομικτικό καρναβάλι. Το αίμα των νεκρών καιγόταν. Οι ζωντανοί τρέφονταν από τον αέρα. Καινούρια ζωή γεννιόταν και μεγάλωνε με αλμυρό γάλα. Αυτό συνεχίστηκε για χρόνια και χρόνια. Έμοιαζε σταθερό, αναλλοίωτο. Πολλά πράγματα μεταβάλλονταν, αλλά η γενική εικόνα παρέμενε η ίδια. Ήταν τυφλοί και δεν μπορούσαν να δουν αυτό που παρέμενε το ίδιο. Ήταν τυφλοί και έβλεπαν μόνο την κίνησή τους κάθε μέρα, καθώς διέσχιζαν ή έσφαζαν ή έσωζαν ή θρέφονταν ή γεννούσαν. Και συνέχιζαν, συνέχιζαν.

Ήταν τυχεροί γιατί δεν ήξεραν τι είχαν. Μόνο όταν θα τελείωνε ο πόλεμος θα καταλάβαιναν. Ο πόλεμος δεν έλεγε να τελειώσει. Η κατάρρα τους συνεχιζόταν.

Ελάχιστες φορές μονάχα, στην εικόνα κάποιας πόλης που παραδόθηκε αμαχητί, μπορούσαν να αγγίξουν – κι αυτό με την τελευταία άκρη της μύτης τους – την απαλή εκείνη αδιόρατη μυρωδιά η οποία φέρει τις ιδιότητες μιας ιδανικής, ειρηνικής ευημερίας.

Αλλά συνέχιζαν και ξεχνούσαν, συνέχιζαν από συνήθεια και ξεχνούσαν επειδή συνέχιζαν αφού ήθελαν να ξεχάσουν. Στο ναό της ακατάπαυστης κίνησης δεν υπήρχε καμία θέση για οάσεις ηρεμίας, για υποσχέσεις παρατεταμένης ξεκούρασης ή μόνιμης εγκατάστασης ή δημιουργίας δεσμών με έναν φθαρτό τόπο. Το μόνο που υπήρχε γι' αυτούς ήταν αναλώσιμα σώματα στην υπηρεσία της ακατάλυτης κίνησης, που άέναα φθείρεται και ανανεώνεται.

Περπατούσαν μία νύχτα και δύο ημέρες χωρίς να σταματήσουν. Συνήθως περπατούσαν μόνο τις νύχτες, μα τώρα οι μέρες ήταν ψυχρές και αυτοί βιάζονταν να απομακρυνθούν από εκείνη τη μολυσμένη πόλη, από την πόλη που οι ίδιοι μόλυναν.

Εκείνη τη νύχτα κατασκήνωσαν σε μια δασωμένη πλαγιά. Άναψαν φωτιές περιμετρικά της κατασκήνωσης. Οι γυναίκες και τα παιδιά είχαν μεταφερθεί στο κέντρο. Τα αραιά σύννεφα μισόκρυβαν ένα σχεδόν γεμάτο φεγγάρι που φώτιζε ξεκάθαρα τις μορφές στα ξέφωτα, ένα πλατύ ρυάκι διέσχιζε την κατασκήνωση σκορπώντας μια ψυχρή αύρα. Ήταν ακόμα νωρίς και ακούγονταν ψίθυροι από παντού – για κάποιο λόγο κανείς δε μιλούσε μεγαλόφωνα, όλοι ψιθύριζαν (μια ασυνείδητη κίνηση σεβασμού).

Μετά από κάθε σφαγή αισθάνονταν άσχημα. Ήταν η θλίψη του χώματος που ποτιζόταν από το αίμα των δικών του. Το χορτάρι, τα χαλίκια, οι πλάκες που 'ταν στρωμένες κάτω, όλα μολύνονταν. Οι στρατιώτες ένωθαν τη μόλυνση στα ρουθούνια τους κι έσπευδαν να απομακρυνθούν, τραβώντας μαζί τους τις γυναίκες και τα παιδιά που είχαν μείνει πίσω για προστασία. Γιατί δεν υπήρχε πιο επικίνδυνο πράγμα από το μολυσμένο χώμα. Χώμα από τη γη – χωμάτινος. Αν εκτίθονταν σε άμεση και διαρκή επαφή με το χώμα, οι χωμάτινοι ήταν πολύ πιθανό να μολυνθούν και οι ίδιοι.

Κυρίως εκείνοι οι οποίοι έκαναν την επίθεση – αφού στάθηκαν η αιτία να χυθεί το αίμα των δικών του χώματος. Δεν ήταν ότι το χώμα θα τους εκδικούνταν, όχι, καθόλου. Το χώμα ως ζωντανός οργανισμός δεν ενείχε τις απαραίτητες ιδιότητες που θα του επέτρεπαν να νιώσει. Το χώμα έκανε αυτό που έκανε πάντα – επικοινωνούσε. Επικοινωνούσε, δε, στενότερα με εκείνους με τους οποίους μοιραζόταν την ίδια ουσία. Την ίδια κεντρική, ταυτοποιητική ουσία. Εκείνη που έκανε το χώμα να είναι χώμα και που έκανε τους χωμάτινους να είναι από χώμα. Οι στρατιώτες ήταν από χώμα. Γι' αυτό φοβούνταν και έσπευδαν να απομακρυνθούν από τον τόπο της κάθε σφαγής.

Ήταν νόμος. Κανείς δεν έπρεπε να πει αίμα σφαγμένου. Κανείς δεν έπρεπε να ζησει σε χώμα ποτισμένο από αίμα σφαγμένου.

Το στράτευμα δεν είχε θρησκεία. Μόνο νόμο.

Εκείνη τη συγκεκριμένη νύχτα, στην κατασκήνωση του στρατεύματος υπήρχε μια γυναίκα που την έλεγαν Έστερ και ξεχώριζε από τις υπόλοιπες Έστερ γιατί κρατούσε ένα κουτάβι στην αγκαλιά της. Και θήλαζε το κουτάβι παρότι οι θηλές της είχαν ματώσει και το γάλα έβγαινε κοκκινισμένο. Μετά άφηνε το κουτάβι στο χώμα κι έπιανε πια να γλείφει τις θηλές της.

Ήταν μια σαλεμένη γυναίκα, από τις πολλές του στρατεύματος. Ήταν σοβαρή και τρυφερή και είχε το κουτάβι, το γέννημα μιας νεκρής σκύλας, σαν άνθρωπο. Ήταν καλή γυναίκα εκείνη η Έστερ.

Στην κατασκήνωση ακούγονταν τα ουρλιαχτά των λύκων. Κανείς δεν ανατρίχιαζε. Ένιωθαν ασφαλείς. Ήταν πολλοί, και οι λύκοι ήταν λίγοι. Οι λύκοι ήταν άγριοι, μα οι γυναίκες και οι στρατιώτες και τα παιδιά του στρατεύματος (κυρίως τα παιδιά) ήταν αγριότεροι.

Εκείνη η Έστερ είχε έναν εραστή από τους πολλούς που έκαναν έρωτα μαζί της (γιατί ήταν πόρνη). Το όνομά του ήταν Γιώργος και την προστάτευε ή τη βοηθούσε όποτε η Έστερ το χρειαζόταν. Είχε κι εκείνος το κουτάβι σαν παιδί του. Για την ακρίβεια, απ' όταν η Έστερ υιοθέτησε το κουτάβι και κατέβασε γάλα για να θηλάσει το κουτάβι και μόνο το κουτάβι (καμία από τις άλλες δεν θα της εμπιστευόταν το μωρό της), ο Γιώργος ερχόταν και τη συντρόφευε κάθε μέρα που το στράτευμα αναπαυόταν – και δεν επέτρεπε σε κανέναν άλλον να πλαγιάσει μαζί της.

Εκείνη τη συγκεκριμένη νύχτα, σ' εκείνη την κατασκήνωση πάνω στη δασωμένη πλαγιά, το κουτάβι που θήλαζε η Έστερ δεν είχε ησυχία. Άρχισε να κλαψουρίζει και κανείς δεν μπορούσε να το κάνει να σταματήσει (με το καλό) – ώσπου η ίδια η Έστερ το κλότσησε γερά στα πλευρά, κι εκείνο μετά από ένα οξύ αλύχτημα πόνου σταμάτησε να κλαίει και ζάρωσε τρέμοντας μακριά από την Έστερ, στα πόδια του Γιώργου, ο οποίος ένιωσε πληγωμένος με τη συμπεριφορά της γυναίκας αυτής που ήταν η δική του.

Την ίδια νύχτα, πολλοί από εκείνους που κοιμήθηκαν στο χώμα πέθαναν. Το κουτάβι έζησε, όπως έζησαν κι ο Γιώργος και η Έστερ. Αλλά αρκετοί πέθαναν.

Πάντα, μετά από κάθε μεγάλη σφαγή, αρκετοί πέθαιναν. Δεν άντεχαν. Μολύνονταν. Πολλοί απέφευγαν να κοιμούνται στο χώμα, γιατί πίστευαν ότι έτσι θα προστατεύονταν από την αρρώστια. Οι προσπάθειές τους, φυσικά, ήταν μάταιες. Διότι δεν μπορούσαν να ξεφύγουν από κάτι που βρισκόταν μέσα τους. Δεν μπορούσαν να ξεφύγουν από το χώμα που έτριζε μέσα τους σαν άμμος κολλημένη στα δόντια.

Το κουτάβι μεγάλωσε και έγινε σκύλος κι έπειτα πέθανε έχοντας γονιμοποιήσει πολλές σκύλες στις κατακτημένες πόλεις. Ο σκύλος αυτός ήταν ο μοναδικός του στρατεύματος, ήταν η εξαίρεση, γιατί στο στράτευμα δεν επιτρέπονταν τα ζώα. Μόνο οι άνθρωποι.

Ο σκύλος πέθανε σε βαθιά γεράματα και τα παιδιά που μεγάλωναν μαζί του έγιναν γιοι και κόρες, νέοι στρατιώτες ή πόρνες, ή έγιναν μητέρες και πατεράδες, ή πέθαναν πολύ νωρίς, χωρίς να προλάβουν να γίνουν τίποτε από αυτά, πέθαναν μολυσμένοι από εκείνη την αρρώστια του χώματος που λερώθηκε από το αίμα των δικών του.

Αυτά τα παιδιά έγιναν καλοί στρατιώτες, μπορούσαν πάντα να βασίζονται στον διπλανό τους στη διάρκεια της μάχης όσο βασίζονταν και στον εαυτό τους. Κανείς δεν εγκατέλειπε τον άλλον· κι αν ο άλλος έπρεπε να εγκαταλειφθεί, το έκανε μόνος του, ενεργητικά, με προθυμία.

Η αλήθεια είναι πως το σκύλο τον σκότωσαν, γιατί εκεί, ελάχιστα πριν φτάσει η ώρα να πεθάνει από φυσικά αίτια, είχε έρθει η ώρα να καταργηθούν οι εξαιρέσεις – έτσι, στο στρατευμα δε θα υπήρχαν ζώα. Μόνο άνθρωποι. Έτσι χάθηκε από τα ίδια τα παιδιά με τα οποία μεγάλωσε, που τον είχαν χαϊδέψει ή που αργότερα τον είχαν ταΐσει από τα κουφάρια των εχθρών.

Ο σκύλος λάτρευε τις ώρες της σφαγής. Τις περνούσε τρώγοντας ζεστή σάρκα, γλείφοντας χλιαρό αίμα παρέα με τα υπόλοιπα σκυλιά της πόλης, γονιμοποιώντας τα θηλυκά που έσερναν επειδή ήταν πιο μεγαλόσωμος από κάθε σκύλο της κάθε κατακτημένης πόλης, κατουρώντας σε όσα σημεία δεν είχαν μολυνθεί από τα πτώματα. Κι αυτά τα έκανε επί χρόνια, μέχρι που γέρασε και δεν έτρωγε πια, σπάνια κατουρούσε, κι αυτό από ανάγκη. Είχε σχεδόν το μέγεθος ενός ανθρώπου, το τρίχωμά του ήταν μαύρο και γυάλιζε. Το τρίχωμά του γυάλιζε και αφού τον σκότωσαν. Γυάλιζε κι αφότου τα πουλιά και τα μυρμήγκια όρμησαν στο κουφάρι του. Γυάλιζε κι αφότου το στρατευμα άφησε εκείνη την κατασκήνωση. Κανείς δεν ξαναείδε το κουφάρι εκείνου του σκύλου. Ίσως και να συνέχισε να γυαλίζει για πάντα.

Η Εστερ δεν είδε το φόνο – ούτε κι άκουσε για το φόνο. Η Εστερ είχε να δει το σκύλο πολλά χρόνια. Άλλωστε, είχε κι αυτή γεράσει – κι ο άντρας της είχε σκοτωθεί – κι οι εραστές της είχανε πια λιγοστέψει. Πού και πού κάποιος τη βίαζε, όσο γίνεται να βιάσει κανείς ένα σκέλεθρο που δεν προβάλλει καμία αντίσταση, μα ούτε και συμμετέχει. Γύρναγε ταλαιπωρημένη, παραμελώντας το σώμα της. Η μνήμη της έμοιαζε να έχει σβηστεί. Έβλεπε γύρω της ξένα πρόσωπα, μόνο ξένα πρόσωπα. Αυτήν πια την κουβαλούσε το στράτευμα.

Κάποτε υπήρχε ένα σύνθημα. Πριν περάσουν οι γενιές και ξεχαστεί, πριν θεωρηθεί παρωχημένο, το σύνθημα έλεγε ότι ο πόλεμος ήταν δίκαιος και η προέλαση έπρεπε να συνεχιστεί, γιατί ο πόλεμος ήταν δίκαιος κι έπρεπε να κερδηθεί. Το σύνθημα έλεγε ότι ο μόνος τρόπος για να κερδηθεί ο πόλεμος ήταν να συνεχιστεί για πάντα. Και ο μόνος τρόπος να συνεχιστεί για πάντα ο πόλεμος ήταν το στράτευμα να εξακολουθήσει την επέλαση.

Έτσι, η επέλαση συνεχιζόταν. Έτσι, οι γενιές έρχονταν κι έφευγαν. Έτσι, από γενιά σε γενιά, κάτι από την κληρονομιά του στρατεύματος χανόταν. Γιατί οι σκέψεις των αντρών ήταν τόσο γεμάτες από την έξαψη του αίματος, που επισκίαζε τα υπόλοιπα, που επισκίαζε ακόμα κι αυτήν την υποτυπώδη ιδεολογική κληρονομιά.

Το μόνο που έμεινε στο μυαλό των στρατιωτών ήταν εκείνη η επιταγή. Να συνεχίσουν την επέλαση. Δεν ήξεραν πια γιατί συνέχιζαν να πολεμούν. Δεν ήξεραν, επειδή οι προηγούμενες γενιές – εκείνοι που έπρεπε να θυμούνται – είχαν ξεχάσει. Η μνήμη της αποστολής είχε επισκιαστεί από τις μνήμες αιώνων αίματος. Και έμενε μόνο αυτό: η επέλαση έπρεπε να συνεχιστεί, όπως το σώμα έπρεπε να τραφεί, το σώμα να αναπαραχθεί, ο εχθρός να εξαλειφθεί.

Μόνο που δεν υπήρχε εχθρός. Υπήρχε μόνο η επέλαση.

Εκείνος ο άντρας τριγυρνούσε και ψιθύριζε. Τριγυρνούσε και ψιθύριζε στα αυτιά των στρατιωτών, των γυναικών και των παιδιών. Ψιθύριζε γρήγορα και αγχωμένα. Άλλοτε, πάλι, ψιθύριζε ήρεμα και μαλακά στα αυτιά εκείνων που τρόμαζαν και στρέφονταν αμέσως, κάποιοι τον έσπρωχναν, κάποιοι τον χτυπούσαν, κάποιοι απλώς απομακρύνονταν αποτροπιασμένοι.

Κάποιος του μίλησε, ήταν ένα μικρό αγόρι με ξανθά μαλλιά και λεπτά χείλη – τον ρώτησε γιατί ψιθύριζε. Τότε ο άντρας άρχισε να ουρλιάζει. Ούρλιαζε με βαριά φωνή, ένα βαθύ οργισμένο ουρλιαχτό που καλούσε τους πάντες, όλους όσοι μπορούσαν να το ακούσουν – που ήταν λίγοι, γιατί το στράτευμα ήταν τεράστιο· πολύ λίγοι, γιατί το στράτευμα ήταν πόλεις ολόκληρες· που ήταν ελάχιστοι, γιατί το στράτευμα ήταν πολύ μεγαλύτερο από το αρχικό, γιατί το στράτευμα διαρκώς αυξανόταν· το στράτευμα πια ίσως να μπορούσε να θεωρηθεί ολόκληρος ο πληθυσμός μιας χώρας μεσαίου μεγέθους. Τους καλούσε να σταματήσουν. Τους καλούσε να σταματήσουν στην έκταση όπου είχαν κατασκηνώσει, να χτίσουν εκεί, να φτιάξουν τα χωριά και τις πόλεις και να οργώσουν τη γη τους εκεί, να ζήσουν εκεί για πάντα, αμετακίνητοι, σταματημένοι.

Τον εκτέλεσαν τον άντρα. Το στράτευμα θα αργούσε να πεθάνει. Ήταν σαφές, ήταν ξεκάθαρο στον καθένα ότι το στράτευμα πέθαινε. Ίσως και να είχε ήδη πεθάνει, αλλά ο πόλεμος θα αργούσε να σταματήσει. Το στράτευμα είχε πεθάνει επειδή δεν ήταν πια στράτευμα. Είχε μετουσιωθεί σε κάτι διαφορετικό, που μόνο συμβιβαστικά θα μπορούσε να ονομαστεί στράτευμα, είχε μεταρσιωθεί.

Το στράτευμα είχε καταφέρει να γίνει ένας ολόκληρος πληθυσμός· είχε καταφέρει να σπάσει τους κανόνες ενσωματώνοντας το νόμο, που δεν ήταν πια νόμος, μα ο τρόπος για να ζουν οι στρατιώτες και οι πόρνες και τα παιδιά και όσοι κουβαλιούνταν από το στράτευμα. Είχε γίνει ο νόμος βάσει του οποίου σφάζονταν οι εχθροί και πυρπολούνταν οι πόλεις. Αν όμως ρωτούσε κάποιος οποιοδήποτε μέλος του στρατεύματος να του εξηγήσει το νόμο, κανείς δεν μπορούσε. Μπορούσε μόνο να τον εφαρμόζει. Κανείς δεν ήξερε το νόμο. Ήξερε μόνο να τον εφαρμόζει.

Το στράτευμα είχε από καιρό γίνει αγέλη. Και όλο γιγαντωνόταν. Όσπου κατέληξε να γίνει αυτό που τελικά έγινε. Ένα σμήνος.

Η γριά στεκόταν για ώρες στη βεράντα του χαμηλού σπιτιού της και παρακολουθούσε ακίνητη τη σκόνη που σήκωνε το σμήνος καθώς πλησίαζε. Τα νέα είχαν φτάσει μερικές μέρες πριν, ότι έφτανε η ώρα τους. Οι περισσότεροι έφυγαν, σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια να κερδίσουν λίγο χρόνο πριν τους κυκλώσει το σμήνος. Γιατί ήξεραν ότι αργά ή γρήγορα το σμήνος θα τους κύκλωνε – κι έπειτα θα τους κατάπινε.

Κανείς από αυτούς που βρίσκονταν στις πρώτες γραμμές δεν επιτέθηκε στο σπίτι. Όχι γιατί ήθελαν να τη σώσουν, μα γιατί δεν ήταν δική τους δουλειά να επιτεθούν – ήταν υποδεέστερη, δουλειά των σκυλιών, δηλαδή εκείνων που ακολουθούσαν στο τέλος, εκείνων που βρίσκονταν λίγο πιο μπροστά από τα γυναικόπαιδα.

Έτσι, η γριά έβλεπε το στράτευμα να επελαύνει, μια τεράστια συμμορία ζητιάνων του δρόμου – τους έβλεπε να περνούν για μέρες ολόκληρες, μέχρι που μια ομάδα συφοριασμένα παιδιά, από εκείνα που ακόμα κι οι τελευταίες από τις πόρνες του στρατεύματος τα έδιωχναν μακριά, σκυλιά τούς λέγανε οι υπόλοιποι και αργά ή γρήγορα θα τους εξόντωναν, όρμηξαν με γεμάτα μπιτόνια, έσπασαν την μπροστινή πόρτα και περιέλουσαν με υγρό καύσιμο το εσωτερικό του σπιτιού, τη γριά τη σκότωσαν με μια βολή στο κεφάλι, γρήγορα και αδιάφορα, ίσως περισσότερο αδιάφορα απ' όσο στεκόταν εκείνη μπροστά στο

αναπόφευκτο γεγονός της δολοφονίας της από το χέρι ενός στρατιώτη που ήταν άχρηστος στη μάχη.

II

ΔΕΝ είχαν πια πού αλλού να πάνε. Οι φωνές του σταυρωμένου άντρα ξανακούστηκαν. Κανείς, φυσικά, δεν τον θυμόταν. Τα οργισμένα ουρλιαχτά του άντρα εμφανίζονταν αρχικά πολλαπλασιασμένα κατά εκατοντάδες, έπειτα μετατράπηκαν σε χιλιάδες κραυγές, αργότερα έγιναν οι ψίθυροι εκατοντάδων χιλιάδων, οι συζητήσεις εκατομμυρίων. Χτίστηκαν παραπήγματα σε πολλές προσωρινές κατασκηνώσεις, άθλιες και βρόμικες καλύβες. Χρησιμοποίησαν τις καμένες πόλεις των οποίων τους κατοίκους είχαν σφαγιάσει. Πολλοί ήταν αυτοί που φώναξαν για το μολυσμένο χώμα. Φοβούνταν, γι' αυτό. Πολλοί ήταν κι εκείνοι που υποστήριξαν ότι το χώμα είχε πια ξεχάσει. Οι δεύτεροι κέρδισαν. Γιατί δεν υπήρχαν άλλες πόλεις ή χωριά να αφανίσουν. Και το αίμα είχε ξεραθεί και ξεπλυθεί από τις βροχές και τις πλημμύρες.

Το σμήνος είχε επιτέλους βρει αυτό που έψαχνε τόσον καιρό, όταν ακόμη δεν ήξερε ότι ήταν σμήνος. Τη φωλιά του. Εκεί όπου θα αναπαυόταν και θα γεννούσε τα μικρά του.

Ο Κ. σηκώθηκε και μπήκε στην τουαλέτα της φυλακής. Οι αποχετεύσεις και τα υδραυλικά ήταν από τα λίγα στην πόλη εκείνη που υπήρχαν από πριν και λειτουργούσαν ακόμη. Ήταν από τα λίγα που το σμήνος μπορούσε να επισκευάσει. Οι τοίχοι της φυλακής ήταν μπαλωμένοι με λάσπη και πέτρα. Στο πάτωμα υπήρχαν μαυρισμένα σπασμένα γυαλιά. Ξαναγύρισε στο δωμάτιό του. Ξάπλωσε στον πάγκο του κρεβατιού. Κοιμήθηκε και ξύπνησε. Είδε τη νύχτα να πέφτει. Σηκώθηκε και βγήκε έξω. Είχε κάτι στο μυαλό του. Κατευθύνθηκε προς τα κτίρια όπου στεγάζονταν οι πόρνες.

Στο δρόμο κυκλοφορούσε πολύ σμήνος. Πολλές παλιές πόρνες ήταν ανακατεμένες με τους παλιούς στρατιώτες. Έτρωγαν και χαϊδεύονταν καθώς περπατούσαν. Πολλοί κάθονταν γύρω από φωτιές. Έψηναν κρέας ή ζέστειναν τα μέλη τους. Ο Κ. ένωσε το στόμα του να υγραίνεται. Ένωσε την ελαφριά καμένη γεύση του φρέσκου κρέατος που καίγεται στη φλόγα. Έγλειψε τα χείλη του. Ήταν νηστικός πάνω από ένα μερόνυχτο. Έπινε μόνο νερό, από τη βρύση της φυλακής.

Τα κτίρια όπου στεγάζονταν οι πόρνες ήταν τα αχανέστερα απ' όλα. Τεράστιες αποθήκες, με πολλές τρύπες που τις μπάλωναν με χοντρά πλαστικά υφάσματα ραμμένα μεταξύ τους. Πολλοί παλιοί στρατιώτες λυμαίνονταν μέσα στα κτίρια αυτά. Έπιαναν γυναίκες και εφάρμοζαν ιεροτελεστίες του αίματος. Ήταν τελετές που κάποτε εφάρμοζαν χρησιμοποιώντας αποκλειστικά γυναίκες των οποίων οι πόλεις είχαν πρόσφατα κατακτηθεί. Έπειτα χρησιμοποιούσαν παιδιά και νέους ή, αργότερα, ακόμα και άντρες. Αφιέρωναν τους ανθρώπους εκεί απ' όπου προέρχεται ο νόμος και άδειαζαν το αίμα τους σε μεγάλα δοχεία. Ήταν ιερό το αίμα των αφιερωμένων ανθρώπων. Έπειτα, όσοι στρατιώτες κληρώνονταν βουτούσαν στο αίμα. Έτσι γίνονταν οι ίδιοι, για λίγο, ο ίδιος ο νόμος.

Ο Κ. είδε παλιούς στρατιώτες να πιάνουν πόρνες και να τις σέρνουν με τη βία. Ο κώδικας ήταν αυστηρός. Έπρεπε να ακολουθήσουν.

Ο Κ. περιηγούνταν στις αποθήκες ψάχνοντας την πόρνη εκείνη. Την έψαχνε για να την πάρει μαζί του, για να ζήσει μαζί του στη φυλακή. Ο Κ. είχε αρχίσει μια προσπάθεια. Μιλούσε με πολλούς από τους παλιούς στρατιώτες. Οι περισσότεροι τον κορόιδευαν. Αυτοί που τον κορόιδευαν είχαν ανατραφεί με το νόμο. Ο Κ. ήταν από τους λίγους που δεν είχαν ανατραφεί με το νόμο. Τον είχε σώσει μικρό από μια σφαγή κάποιος στρατιώτης που δεν του άρεσαν οι γυναίκες, μα ούτε και τα αγόρια του στρατεύματος, γιατί ήταν πολύ άγρια και βρόμικα. Χαιρόταν τη σάρκα του Κ. για μερικές μέρες, μέχρι που βρόμισε κι έπειτα τον ξέχασε για να βρει το επόμενο παιχνίδι του, στην επόμενη πόλη.

Κάποιος πλησίασε τον Κ. από πίσω, τον άρπαξε από το σαγόνι και το τράβηξε πάνω και πίσω. Εκείνος προσπάθησε να αντιδράσει. Αμέσως ξένα χέρια ακινητοποίησαν τα δικά του. Ένιωσε ένα σώμα που αποτελούνταν από πολλά σώματα να τον μεταφέρει. Δεν μπορούσε να δει τίποτα. Προσπαθούσε να γυρίσει το κεφάλι, που τώρα το ένιωθε ελεύθερο, αλλά ζεστά χέρια τον εμπόδιζαν, δάχτυλα κρατούσαν μαλακά το κεφάλι του στραμμένο μονίμως μπροστά. Προσπερνούσαν πολλές γυναίκες, ο Κ. δεν έχανε ευκαιρία να εξετάζει τις γυναίκες αυτές, οι οποίες τον αντιμετώπιζαν με πλήρη αδιαφορία – και τον ίδιο, αλλά και αυτό που τον έσπρωχνε από πίσω κι από δίπλα. Ίσως αν κάποια από τις γυναίκες που προσπερνούσαν έμοιαζε με εκείνη τη γυναίκα, μ’ εκείνην την παλιά πόρνη... Σταμάτησαν. Τον ξάπλωσαν σ’ ένα συρμάτινο κρεβάτι. Έβλεπε τα μεταλλικά δοκάρια της σκεπής. Δεν έβλεπε τα πρόσωπα ή τα σώματα αυτών που τον παγίδευαν.

Η αφιέρωση ακούστηκε και, πριν ο Κ. καταλάβει τι συνέβαινε, η λεκάνη που βρισκόταν κάτω από το κρεβάτι γέμισε αίμα και οι γυναίκες βούτηξαν στο αίμα σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια να γίνουν κι οι ίδιες για λίγο δυνατές. Αυτή ήταν η πρώτη θυσία που πραγματοποιούνταν εδώ και πολύ καιρό από γυναίκες με θύμα άντρα. Το καμένο κρέας του Κ. κατέληξε στις φωτιές και στα στομάχια των γυναικών και των παιδιών. Αυτή ήταν και η αρχή της μεταμόρφωσης των γυναικών. Όχι γιατί έφαγαν οι ίδιες το κρέας ή τάισαν τα παιδιά τους με αυτό ή γιατί έκαναν λουτρό στο αίμα του Κ., που ούτως ή άλλως δεν είχε πολύ μέλλον σ' εκείνη την καινούρια πόλη – θα πέθαινε αργά ή γρήγορα, άγρια σφαγμένος. Ο νόμος είχε καταπατηθεί. Η αρχική τάξη είχε διασπλευτεί. Τρεις φορές.

Η πρώτη φορά ήταν όταν αποφάσισαν πως ο πόλεμος τελείωσε. Αυτό έγινε επειδή δεν υπήρχε άλλο μέρος στον πλανήτη για να κινηθεί το σμήνος ώστε να βρει εχθρούς. Το μόνο που έβρισκε σ' ολόκληρη τη γνωστή έκταση του πλανήτη ήταν έρημες σφαγμένες χώρες, που οι πληθυσμοί τους – όσοι από αυτούς επέζησαν (δηλαδή όσοι αποφάσισαν να ενταχθούν στο στράτευμα, να στελεχώσουν το σμήνος) – βρίσκονταν πλέον σε συνεχή κίνηση ακολουθώντας το νόμο. Αποφασίστηκε όμως πως ο πόλεμος τελείωσε, ο πόλεμος που δεν μπορούσε ποτέ να τελειώσει, εκείνος ο πόλεμος, τελείωσε, τελείωσε.

Η δεύτερη φορά ήταν όταν εγκαταστάθηκαν στις γκρεμισμένες πόλεις μένοντας για καιρό πάνω σε ματωμένο χώμα. Το ματωμένο χώμα ήταν επικίνδυνο και ο νόμος είχε προνοήσει γι' αυτό. Αλλά το σμήνος είχε πια ξεχάσει τους κινδύνους του ματωμένου χώματος. Γιατί είχε μείνει για καιρό μακριά από εκείνες τις ποσότητες του αίματος που μπορούσαν να ποτίσουν μεγάλες εκτάσεις χώματος, να τις μολύνουν και να τις καταστήσουν άβατες. Έτσι, ξέχασε. Και νόμισε πως ξέχασε και το χώμα. Το σμήνος αποτελούνταν από χωμάτινους και το χώμα δεν ξεχνούσε ποτέ τη μόλυνση που οι χωμάτινοι είχαν επιφέρει, με το χωμάτινό τους αίμα και τη χωμάτινή τους σκέψη και τον χωμάτινό τους νόμο. Το χώμα μπορούσε μ' ένα απαλό του φύσημα, μ' ένα απαλό του τράνταγμα, να ξεράνει το αίμα των χωμάτινων και να σκορπίσει τη σκόνη τους στο έδαφος, απαλύνοντας έτσι τους πόνους της αρρώστιας που του προξένησαν. Όμως, το χώμα δεν επέλεξε να χαρίσει στους χωμάτινους το απαλό του φύσημα που εκμηδενίζει, αλλά να τους αφήσει να ζήσουν και να εξοντωθούν βάνανυσα, να πάθουν αυτό που εν μέρει προκαλούσε και εν μέρει προσπαθούσε να αποτρέψει ο νόμος του σμήνους, που ήταν ατελής, γιατί τέλειος νόμος δεν υπήρχε. Οι χωμάτινοι ήταν η αρρώστια του χώματος.

Η τρίτη φορά ήρθε με τη θυσία, τη σφαγή του Κ. Η γυναίκα που έψαχνε ο Κ. έκλεισε τα μάτια μέχρι να περάσει η πομπή. Οι γυναίκες της πομπής ήταν πασαλειμμένες με αίμα και μία από αυτές κρατούσε το κεφάλι του Κ. από τα μαλλιά, το αίμα έσταζε καθώς αιωρούνταν μπρος πίσω ρυθμικά, με το ρυθμό του βαδίσματος. Άλλες κρατούσαν άλλα κεφάλια. Από αυτά δεν έσταζε αίμα. Το αίμα τους είχε στραγγίσει κι είχε πήξει κι είχε αρχίσει να σαπίζει. Η πομπή πέρασε, οι ήχοι της έσβησαν, η γυναίκα που έψαχνε ο Κ. άνοιξε τα μάτια. Άρχισε να τρέχει.

Προσπέρασε τις τελευταίες, προσπέρασε το κύριο σώμα της πομπής, προσπέρασε και τις γυναίκες που κρατούσαν τα κομμένα κεφάλια και προπορεύονταν των υπολοίπων. Πολλά κοριτσάκια και αγοράκια φώναζαν στις μανάδες τους, έδειχναν τη γυναίκα που έτρεχε και τις ρωτούσαν γιατί έτρεχε η γυναίκα. Η γυναίκα που έψαχνε ο Κ. δεν άντεχε να βλέπει. Έκλεισε τα μάτια. Οι γυναίκες της πομπής ήταν πασαλειμμένες με αίμα και μία από αυτές κρατούσε το κεφάλι του Κ. από τα μαλλιά, το αίμα έσταζε καθώς κουνιόταν με το ρυθμό του βαδίσματος. Άλλες κρατούσαν άλλα κεφάλια. Από αυτά δεν έσταζε αίμα. Το αίμα τους είχε στραγγιστεί κι είχε πήξει κι είχε αρχίσει να σαπίζει. Η πομπή πέρασε, οι ήχοι της έσβησαν, η γυναίκα που έψαχνε ο Κ. άνοιξε τα μάτια. Και άρχισε να τρέχει.

Προσπέρασε τις τελευταίες, προσπέρασε το

κύριο σώμα της πομπής, προσπέρασε και τις γυναίκες που κρατούσαν τα κομμένα κεφάλια και προπορεύονταν των υπολοίπων. Πολλά κοριτσάκια και αγοράκια φώναζαν στις μανάδες τους και τους έδειχναν τη γυναίκα που έτρεχε. Τις ρωτούσαν γιατί έτρεχε κι εκείνες σήκωναν τους ώμους, χωρίς να κοιτάξουν προς τη γυναίκα, βαδίζοντας με ένα ρυθμό, με ένα βήμα που τους θύμιζε, όχι χωρίς κάποια συγκίνηση, τις ημέρες που το σμήνος ήταν στράτευμα και ζούσε μέσα στο βήμα και μέσα στο ρυθμό (κάποιος ίσως να πει πως ζούσε εξαιτίας του ρυθμού).

Η γυναίκα σταμάτησε στη μέση του δρόμου, καταπρόσωπο στην πομπή. Τα μάτια της, βαθιά και μυστήρια, με μια μικρή φλόγα που έτρεμε στο βάθος, έβλεπαν τις γυναίκες να την πλησιάζουν και να την προσπερνούν. Τα παιδιά που βρίσκονταν ανάμεσά τους ρωτούσαν τις μανάδες τους. Εκείνες πάλι σήκωναν τους ώμους και συνέχιζαν να βαδίζουν με τον ίδιο ρυθμό, με το ίδιο βήμα που τους θύμιζε τις μέρες που το σμήνος ήταν στράτευμα. Η πομπή την προσπέρασε. Εκείνη έμεινε για λίγο ανήμπορη στο ίδιο σημείο, όπως ανήμπορη στεκόταν καθώς τις έβλεπε να έρχονται και καθώς τις άφηνε να την προσπερνούν αδιάφορα, κάνοντας χώρο γι' αυτήν αδιάφορα, σκουντώντας την, μέχρι που την προσπέρασαν χωρίς να την προσέξουν – κι εκείνη έμεινε ανήμπορη στο ίδιο σημείο μέχρι να κάνει απελπισμένα

στροφή και να ξανατρέξει. Αυτήν τη φορά είχε κρατήσει τα μάτια ανοιχτά. Έτρεξε με όση δύναμη είχε, χωρίς να αφήνει τον εαυτό της να βγάλει το παραμικρό βογγητό προσπάθειας, μια αθόρυβη κίνηση, προσπέρασε την πομπή με τις γυναίκες και τα παιδιά τους που αυτήν τη φορά δεν τόλμησαν να ρωτήσουν, ούτε καν να δείξουν, μόνο κάρφωσαν τα γεμάτα περιέργεια βλέμματά τους στο σώμα της γυναίκας μέχρι που χάθηκε από τα μάτια τους, κρυμμένο από τα κορμιά που προπορεύονταν. Κάποια από τα παιδιά, αυτά που αισθάνονταν περισσότερο ή αυτά που έβλεπαν καλύτερα, μπορούσαν να διακρίνουν κάτι στο λαχανιασμένο σώμα της γυναίκας που θρηνούσε για τον Κ., κάτι που δεν είδαν οι γυναίκες που συμμετείχαν στην πομπή, όσες τουλάχιστον ήταν αρκετά νηφάλιες ώστε να δουν το σώμα της γυναίκας που έτρεχε. Καμιά τους δεν είδε την ελαφριά λάμψη που άλλαζε τα χαρακτηριστικά του χώρου γύρω από το κινούμενο σώμα της γυναίκας.

Προσπέρασε και τις γυναίκες που κρατούσαν στα χέρια τα κεφάλια. Έτρεξε μπροστά τους και στάθηκε ξανά ακίνητη, σε μια κατά μέτωπο αντιπαράθεση που ήταν αντιπαράθεση μόνο από την πλευρά της. Γιατί η άλλη πλευρά δεν ήταν απλώς ανίκανη να αντιληφθεί την αντιπαράθεση, δεν ήταν καν ικανή να αντιληφθεί εκείνη, την ύπαρξή της, το σώμα της. Το κεφάλι του Κ. στο χέρι της πρώην πόρνης

που το κρατούσε έμοιαζε με κομμένο κεφάλι εχθρού, σαν εκείνα που περιέγραφαν οι στρατιώτες που γύριζαν από τις σφαγές. Σαν εκείνα που, μια φορά, όταν ήταν μικρή εκείνη, έκαψαν οι στρατιώτες σε μια μεγάλη φωτιά κι άφηναν τα παιδιά να πλησιάζουν τη φωτιά για να ξεσταίνονται. Τα παιδιά μαζεύονταν γύρω από τη φωτιά και, ακολουθώντας τις οδηγίες ενός μεγάλου σε ηλικία στρατιώτη, τραγουδούσαν χαρούμενα ένα παλιό τραγούδι που μιλούσε για μια ημέρα οργής. Τα μάτια της, τα παιδικά της μάτια, αγνά και καθαρά, κοιτούσαν με περιέργεια βαθιά μέσα στις φλόγες, ενώ παράλληλα τραγουδούσε με χαμηλή φωνή το τραγούδι. Εκείνο το μεσημέρι, η κατασκήνωσή τους είχε δεχτεί επίθεση από μια ισχυρή ομάδα κατοίκων ενός γειτονικού χωριού, το οποίο θα σφαζόταν από το στράτευμα την ίδια νύχτα. Οι χωρικοί δεν ήταν ούτε εξήντα. Οι στρατιώτες σ' εκείνη την κατασκήνωση αριθμούσαν πάνω από χίλιους. Αυτό συνέβη τον καιρό που ο Κ. είχε ενταχτεί στο στράτευμα, όταν εκείνος ο στρατιώτης τον έσωσε από τη σφαγή και τον έκανε παιχνίδι που αργότερα το βαρέθηκε κι ύστερα το παράτησε. Από τότε τον θυμόταν η γυναίκα που τώρα στεκόταν ακίνητη, με την πομπή να την προσπερνά αδιάφορα, και θυμόταν την, ιδωμένη κάποτε από τα παιδικά της μάτια, αγνά και καθαρά, θολή ανάμνηση της μεγάλης φωτιάς με τα κεφάλια, κι από εκείνην την ανάμνηση περνούσε στην εξίσου θολή ανάμνηση του Κ. και στην κάπως πιο ζωντανή

ανάμνηση ενός παιδικού της ονείρου με πρωταγωνιστή τον Κ.: κυοφορούσε στο παιδικό της σώμα το παιδί του Κ., που ήταν ένας μεγαλόσωμος σκύλος με μαύρο γυαλιστερό τρίχωμα και μπλε μάτια. Κι ο σκύλος έγλυφε τη φουσκωμένη κοιλιά της και σηκωνόταν στα δυο του πόδια κι έτριβε την υγρή του μουσούδα στη μύτη της, και κοιτούσε με τα δυο δικά του μάτια, υγρά και χαρούμενα, τα δικά της, τα παιδικά και καθαρά. Τι κρίμα που τα σκυλιά απαγορεύονταν στο στράτευμα και όποιος έκρυβε κουτάβια έπρεπε – αν τον έπιαναν – να υποστεί τις συνέπειες της πράξης του, δηλαδή να σφάξει το κουτάβι με τα ίδια χέρια τα οποία κάποτε το τάζαν.

Η κοπέλα έσκυψε, λύγισε τα γόνατά της, το δεξί περισσότερο, έσκυψε κι άλλο, έπιασε με το δεξί της χέρι το έδαφος, ακούμπησε το δεξί της γόνατο στο οδόστρωμα, έπειτα το αριστερό χέρι, το αριστερό γόνατο. Χαμήλωσε το κεφάλι, ώστε τα μάτια της, βαθιά και μυστήρια, με μια μικρή φλόγα που έτρεμε στο βάθος, να αντικρίζουν τον καβάλο της. Έπειτα, κινούμενη μονοκόμματα από τη μέση και πάνω, με σκληρούς άρρυθμους σπασμούς, ίδια δαιμονισμένο νευρόσπαστο, χτυπούσε με δύναμη το κεφάλι της στην άσφαλτο, χτυπούσε το πρόσωπό της στην άσφαλτο. Χωρίς δισταγμό άπλωνε στην άσφαλτο το αίμα απ' τις φρεσκοσκαμμένες πληγές της.

Η πομπή την προσπερνούσε. Τα παιδιά, που ήταν οι μόνοι νηφάλιοι θεατές, μπορούσαν να δουν τη γυναίκα την οποία πριν λίγες ώρες έψαχνε ο Κ. να διατυμπανίζει το θρήνο της. Κι επειδή ήταν νηφάλιοι θεατές μπορούσαν να δουν και τη λάμψη να θεριεύει γύρω από τη γυναίκα – μια πυρωμένη φιγούρα που άστραφτε μέσα στην ένταση της πράξης της. Ό,τι την πλησίαζε χανόταν μέσα στο θάμπος του υπέρλαμπρου φωτός που την τριγύριζε. Κάποια παιδιά από αυτά που περνούσαν δίπλα της, με μισόκλειστα μάτια κι εντελώς τυφλωμένα, τεντώνονταν κι άπλωναν τα χέρια τους να την αγγίξουν, μα οι γυναίκες, που δεν μπορούσαν να δουν τίποτε από το θέαμα καθώς ήταν ήδη τυφλές μέσα στη μέθη τους, βρεγμένες με αίμα που είχε ξεραθεί, τα απέτρεπαν τραβώντας τα κοντά τους. Έτσι, κανένα παιδί δεν άγγιξε τη γυναίκα.

Μόλις η πομπή την προσπέρασε, εκείνη σταμάτησε να χτυπιέται και σηκώθηκε. Στάθηκε περήφανα, με το πρόσωπο πολτοποιημένο και τα χαρακτηριστικά της αξεδιάλυτα κάτω από τη μάσκα του αίματος και της βλέννας. Τώρα τα μάτια της, βαθιά και μυστήρια, είχαν πια καταληφθεί από τη φλόγα που έκαιγε στο βάθος τους, που έβγαине στην επιφάνεια, που σκέπαζε το σώμα της, το κατανάλωνε κι ακτινοβολούσε τη λάμψη της ώστε να μπορέσει ο καθένας να δει, απ' αυτούς που μπορούσαν να δουν. Η λάμψη ήταν τώρα δυνατότερη, πολλά παιδιά είχαν γυρίσει τα κεφάλια τους και προσπαθούσαν να διακρίνουν, παραπατώντας καθώς η πομπή εξακολουθούσε ολοένα την πορεία της. Οι λαιμοί τους στραμμένοι, τα μάτια τους προσηλωμένα εκεί όπου έπρεπε να φαίνεται θολά η λάμψη, και μετά τα κεφάλια τους ανέβαιναν, και ανέβαιναν και στρέφονταν προς τα πάνω, καθώς η λάμψη ανερχόταν, και το σώμα της γυναίκας που κάποτε έψαχνε ο Κ. πλέον αιωρούνταν, σε μια ανοδική πορεία προς τα ψηλά, με το θάμπος που το περιέβαλλε πιο έντονο από ποτέ, πλέον το σώμα της δεν φαινόταν, είχε χαθεί πίσω από το φως, ένα ασώματο φως ήταν το μόνο που απέμενε για τους λίγους θεατές, που απορούσαν και ποτέ δεν επρόκειτο να καταλάβουν τι συνέβαινε, εκείνη η φλόγα την είχε φάει ολόκληρη, το μόνο που θα κρατούσαν για το μέλλον θα ήταν μια θολή ανάμνηση, σαν εκείνες που, αφού περνούσε λίγος καιρός, θυμούνται πως

είδαν σε κάποιο όνειρο, από εκείνα που έμοιαζαν αληθινά.

Έτσι, τίποτα δεν απέμεινε από τον Κ., τον δολοφονημένο καθώς κάποτε αναζητούσε εκείνη την κοπέλα μανιασμένα, θυσιασμένο από αυτούς που κάποτε τον δέχτηκαν στην αγκαλιά τους και τον μεγάλωσαν σαν δικό τους μέσα στο στράτευμα. Μα πια στράτευμα δεν υπήρχε, ούτε αυτά που υπήρχαν πριν το στράτευμα υπήρχαν, όλα βρίσκονταν στο μετά ή στο μετά τού μετά ή στο τελευταίο μετά από όλα τα μετά που υπήρχαν και που θα υπήρχαν. Γιατί ο Κ. ήταν νεκρός και δεν υπήρχε μετά για τον Κ.

Τίποτα δεν απέμενε κι από την κοπέλα που κάποτε αναζητούσε φρενιασμένα ο Κ., εκείνη που τον είχε αγαπήσει πριν πολλά χρόνια δίπλα σε μια πυρά, και που τις τελευταίες ώρες της τον αναζητούσε προς τιμήν της ανάμνησης εκείνης, της μισοσβησμένης ανάμνησης της αγάπης, της μόνης αγάπης που είχε νιώσει μέχρι τότε, της μόνης που θα ένιωθε στη συνέχεια. Την υπόσχεση της ανάμνησης εκείνης έψαχνε στον χαμένο Κ. Με το χαμό του Κ. χάθηκε κι εκείνη η ισχνή υπόσχεση, ισχνή όσο και σπάνια, γιατί ήταν η μόνη υπόσχεση που είχε μείνει, η μόνη ανάμνηση εκείνου του συναισθήματος που είχε απομείνει πια στη γη. Με το χαμό της κοπέλας χάθηκε και το τελευταίο υπόλειμμα της παλιάς αγάπης, η τελευταία δυνατότητα του ενδεχομένου στην πραγματοποίησή του

οποίου πίστευε και ήλπιζε εκείνη η γυναίκα που την έψαχνε ο Κ. επειδή, παρόλο που δεν το θυμόταν, κι εκείνος την είχε ξεχωρίσει, μέσα στη ζαλάδα της πρώτης του νύχτας δίπλα στη φωτιά των σφαγμένων, είχε κρατήσει το προσωπάκι της στη μνήμη του – και την ανάμνηση εκείνου του προσώπου είχε αγαπήσει. Με έναν περίεργο τρόπο το κράτησε μέσα του και το πρόσωπο μεγάλωνε με τα χρόνια, διαμορφωνόταν μέσα στη μνήμη του Κ., έγινε με τον καιρό ένα πρόσωπο γυναίκας, το πρόσωπο εκείνης της γυναίκας, την οποία μια μέρα βγήκε για να ψάξει, για να την πάρει και να ζήσουν μαζί στο αρχαίο κτίριο του Κ., στους τοίχους του οποίου ακόμη δούλευαν οι παλιοί στρατιώτες, χρησιμοποιώντας λάσπη και πέτρα για να γεμίσουν τα κενά.

Είναι αλήθεια πως οι τελευταίες εικόνες της αγάπης (αυτές που την έδειχναν να χάνεται ουρλιάζοντας στην πυρά που έστησαν γι' αυτήν) επιβίωσαν για λίγο ακόμα, με την εντύπωση που προκάλεσαν στους μαγεμένους θεατές, έστω κι αν οι θεατές δεν καλοκαταλάβαιναν τι σήμαιναν όλα. Βέβαια, σύντομα ξέχασαν – και οι τελευταίες εικόνες του παλιού συναισθήματος χάθηκαν σα να μην υπήρξαν ποτέ, όπως χάθηκε κι εκείνο που αντιπροσώπευαν (αν υποθέσουμε ότι αυτό κάποτε υπήρξε).

Από το σημείο όπου είχε πέσει νεκρή η κοπέλα, ακουγόταν φθίνοντας σταδιακά η βουή του πλήθους που ξεμάκραινε.

III

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, που τα μάτια τους δεν είχαν ακόμη ξετυφλωθεί, τρόμαξαν όταν είδαν τα πρόσωπα των γυναικών. Η αλλαγή έγινε ξαφνικά ή φάνηκε ξαφνικά. Υπέθεσαν, τα καημένα, πως τις έβλεπαν έτσι επειδή δεν είχε φύγει ακόμη το φως. Μα συνέχισαν να τις βλέπουν έτσι μέχρι που ξέχασαν πως ήταν πριν. Σε λίγο καιρό έβλεπαν και τους εαυτούς τους έτσι. Τώρα τα πρόσωπα των γυναικών ήταν θολά, τα χαρακτηριστικά τους απόντα. Στη θέση τους υπήρχε μια σκοτεινή, μουντζουρωμένη περιοχή, με αξεδιάλυτο σχήμα και λεπτομέρειες. Οποιοσδήποτε θα θλιβόταν αν έβλεπε τον τρόπο στα πρόσωπα των παιδιών όταν πρωτοείδαν τα θολωμένα πρόσωπα, όταν συνειδητοποίησαν τι έβλεπαν.

Η πομπή συνεχίστηκε για μερικές ημέρες ακόμη. Οι γυναίκες, απορροφημένες από την επίδραση του αίματος, έσερναν ή κουβαλούσαν τα κοιμισμένα παιδιά, με τα καθαρά πρόσωπα που ονειρεύονταν το αιμόφυρτο πρόσωπο της σκοτωμένης αγάπης. Και η πομπή πορευόταν, σφάζοντας και βουτώντας στο αίμα που ψεκαζόταν και κυλούσε από τους κομμένους λαιμούς. Σταδιακά η πομπή γενικεύτηκε, έγινε μαζικότερη, ενέπνευσε μιμητές, μικρότερες ή και μεγαλύτερες πομπές, απέκτησε μια αίγλη που δεν είχε τις πρώτες ώρες της πορείας της, μια αίσθηση αυθεντικότητας και ανωτερότητας, μια υποψία προορισμού και εκπλήρωσης μιας άνωθεν επιταγής, μιας επιταγής προερχόμενης από κάτι μεγαλύτερο, εντελέστερο, στο οποίο μετείχαν οι συμμετέχοντες στην πομπή, όλοι πλην αυτών με τα καθαρά πρόσωπα (στων οποίων τη μνήμη τα γεγονότα του μεγάλου φόνου ήταν ακόμα νωπά). Φυσικά, οι σκέψεις παραμορφώνουν την πραγματικότητα, κι όχι το αντίστροφο. Η ανάμνηση του θεάματος του προσώπου της αγάπης εμπόδιζε αυτούς με τα καθαρά πρόσωπα να δουν καθαρά αυτό που συνέβαινε μπροστά τους, τους εμπόδιζε να συμμετέχουν στην πραγματικότητα, η οποία έγκειτο στην πραγμάτωση της μεγαλύτερης και φυσικότερης οργάνωσης που υπήρξε ποτέ. Η επιθυμία είχε πλέον σταματήσει να ζητά το αίμα· το μόνο που ζητούσε ήταν αυτό που το αίμα θα της έδινε.

Η μέθη των πομπών και των τελετουργιών καταλάγιασε μέσα σε λίγες ημέρες. Τα σώματα αυτών που είχαν σφαγιαστεί – όσα δεν είχαν ψηθεί και καταναλωθεί – απέμειναν να κείτονται γύρω από τους βωμούς ή να κρέμονται πάνω από τα δοχεία του αίματος. Οι τελευταίες ποσότητες αίματος που απέμεναν μέσα τους στραγγίζονταν στο χώμα – που όλο και μολυνόταν.

Κάθονταν σε μια μεγάλη τραπεζαρία. Πολλές από τις γυναίκες των πομπών βρίσκονταν εκεί. Και μερικοί άντρες. Αρκετές σειρές μεγάλων πάγκων. Στριμώχνονταν εκατοντάδες άτομα σε κάθε πάγκο. Τα πρόσωπά τους ήταν θολά. Τα χαρακτηριστικά τους βρίσκονταν κρυμμένα κάτω από μια ακατανόητη παραμόρφωση, κάτι που έμοιαζε με δερματική πάθηση. Το φαγητό ήρθε και άρχισαν να τρώνε. Ρουφούσαν με θόρυβο τη σούπα κατευθείαν από τα πιάτα. Μαζεύονταν στην τραπεζαρία καθημερινά και έτρωγαν σαν ομάδα, ένα κατάλοιπο της εποχής του στρατεύματος. Το γεύμα σερβιρόταν τη νύχτα, όταν όλα ησύχαζαν και κανείς μπορούσε με ασφάλεια, μακριά από το φως της μέρας, να μετακινηθεί και να κάνει τις δουλειές που έπρεπε να γίνουν. Ένα ακόμα κατάλοιπο της εποχής του στρατεύματος. Οι περισσότεροι, μόνιμοι πλέον κάτοικοι αυτών των καινούριων πόλεων, καταπιάνονταν με εργασίες για τις οποίες θεωρούνταν προτιμότερο να γίνονται μακριά από το φως του ήλιου. Η σίτιση ήταν μία από αυτές. Γιατί, για να εκτελεστούν οι υπόλοιπες εργασίες, απαιτούνταν ενέργεια για το σώμα. Δεν υπήρχε δυνατότητα για σίτιση του πληθυσμού με περισσότερα από ένα γεύματα την ημέρα. Οι υποδομές της παραγωγής τροφίμων και της τροφοδοσίας πόλεων βρίσκονταν σε μια φάση διαρκούς εξέλιξης, ακολουθώντας εκ νέου και γραμμικά μια σειρά τεχνολογικών βελτιώσεων που είχαν επινοηθεί περισσότερες από μια φορές στο παρελθόν.

Στην αίθουσα εκείνη της τραπεζαρίας, που φωτιζόταν από ένα πλήθος φαναριών πετρελαίου, οι άνθρωποι με το δέρμα που κάλυπτε τα χαρακτηριστικά του προσώπου τους αφήνοντας στη θέση τους τραχιά σημάδια, τελείωναν το φαγητό τους, λερωμένοι από τις ποσότητες της σούπας που κυλούσε από τα χείλη κι αυλάκωνε το άρρωστο δέρμα τους – δεν ήταν ακριβώς άρρωστο, μα διαφορετικό από εκείνο που είχαν οι άνθρωποι πριν μολυνθεί, εξαιτίας του στρατεύματος, ανεπανόρθωτα το χρώμα.

Οι θυσίες εξακολουθούσαν. Οι πομπές εξακολουθούσαν. Εξαιτίας του παραμορφωμένου δέρματος των προσώπων, ήταν αδύνατο να πει κανείς αν το θύμα ήταν άντρας ή γυναίκα. Πρώτα το γύμνωναν και, αν ταίριαζε με τις απαιτήσεις της θυσίας, το χρησιμοποιούσαν με τον ίδιο τρόπο που χρησιμοποίησαν το πρώτο σώμα, στην πρώτη θυσία, απάγοντάς το, αποκεφαλίζοντάς το κι εφαρμόζοντας μια επιμήκη εντομή από το λαιμό μέχρι το κάτω μέρος της κοιλιάς, για να στραγγιστεί καλύτερα το αίμα στο οποίο θα βουτούσαν.

Το ίδιο συνέβαινε κι όταν η θυσία είχε ως αντικείμενό της παιδιά, τα οποία κυκλοφορούσαν γυμνά στους δρόμους, δημιουργώντας παιχνίδια, ατομικά και ομαδικά, βίαια ή όχι, ώσπου κάποιος αποφάσιζε, βάσει κυρίως της αρμονίας των αναλογιών του παιδικού σώματος, να επιλέξει το θύμα. Και η διαδικασία ήταν παρόμοια, μόνο που το αίμα ήταν λιγότερο. Τα παιδιά τα χρησιμοποιούσαν μόνο σε περιπτώσεις που στεκόταν δύσκολο να βρεθούν πλήρως ανεπτυγμένα σώματα για σφάγια. Τα παιδιά ήταν η εύκολη λύση.

Επίσης υπήρχαν οι θυσίες παιδιών από παιδιά (ή και ενηλίκων από παιδιά). Τα παιδιά είχαν κι εκείνα δικαίωμα στη συμμετοχή στο νόμο, στη μέθεξη στην ουσία του νόμου, η οποία μόνο μέσω του λουτρού των θυσιών μπορούσε πλέον να επιτευχθεί. Τώρα, που ο εχθρός είχε εξουδετερωθεί και η προέλαση είχε αναπόφευκτα

αναχαιτίζεται. Έτσι βαφτίζονταν καθημερινά στο αίμα του νόμου (του ήδη καταλυμένου εν αγνοία τους).

Τις νύχτες μαζεύονταν για φαγητό σε μεγάλους χώρους, από εκείνους που δεν είχαν γκρεμιστεί. Σε άδειες αποθήκες και εργοστάσια, σε σταθμούς τρένων με τις ράγες θαμμένες κάτω από φυτά και νεκρή βλάστηση. Σε απανθρακωμένους ναούς, λεηλατημένους από ό,τι φανταχτερό υπήρχε. Σε δημόσια κτίρια, σε ανοιχτούς χώρους το καλοκαίρι, πρώην γήπεδα, πλατείες και λιβάδια. Έτρωγαν βιαστικά στους μεγάλους πάγκους και δεν είχαν άλλη επιλογή απ' το να λερωθούν, αφού το δέρμα τους ήταν τόσο υπερπλασμένο, που άφηνε για το στόμα μια μικρή χαραμάδα που μετά βίας άνοιγε σε λίγο μεγαλύτερη σχισμή, στην οποία σπρωχνόταν το φαγητό και λέρωνε τριγύρω.

Σε μια παλιά κεντρική αίθουσα πρώην σταθμού, στη μέση της νύχτας, το γεύμα εξελισσόταν, σμήνος έμπαινε κι έβγαινε, άτομα σηκώνονταν από τις καρέκλες και κάθονταν καινούρια. Ένας σκύλος μπήκε στην αίθουσα και περιφερόταν γύρω στους πάγκους, ζητιανεύοντας φαγητό. Κανένας δεν τον τάιζε, μα εκείνος συνέχιζε να περπατά με αργό βήμα, κοιτώντας τον καθένα ξεχωριστά, τον κοιτούσαν κι αυτοί, από τις λεπτές σχισμές που είχε αφήσει το δέρμα για να περνάει το φως και να φτάνει στα μάτια. Ο σκύλος είχε μαύρο γυαλιστερό τρίχωμα και γαλάζια μάτια.

Σ' έναν πάγκο ήταν καθισμένη μια ομάδα μικρά, μεγάλη ομάδα σαράντα πενήντα μικρά. Ο σκύλος στάθηκε απέναντί τους, σα να περίμενε απ' τα μικρά περισσότερα απ' ό,τι από τους υπολοίπους. Όμως, τα μικρά σηκώθηκαν από τον πάγκο, βγήκαν έξω κι άρχισαν να βαδίζουν. Δεν ξεχώριζαν τα αγόρια από τα κορίτσια, στα φαλακρά κρανία τους το δέρμα είχε διαγράψει κάθε πρώιμο ίχνος φύλου και τα σώματά τους, παρότι ημίγυμνα, ήταν εξίσου νευρώδη κι ασχημάτιστα, με τα κόκαλα να διαγράφονται κάτω από τη μαυρισμένη τους επιδερμίδα.

Περπατούσαν μαζί για ώρες, φωνάζοντας με-
ταξύ τους διάφορα. Γύρω από τη μέση τους
φορούσαν ποδιές που έφταναν μέχρι κάτω
από τα γόνατα. Πήγαν μέχρι την άκρη της πό-
λης, όπου υπήρχαν ανεξάρτητοι καταυλισμοί,
όπου όσοι κατοικούσαν κοιμόντουσαν σε
ετοιμόρροπες, χλιομπαλωμένες σκηνές, όπως
έκαναν τον καιρό που η ζωή τους ήταν να κι-
νούνται συνεχώς.

Πέρα από τις σκηνές υπήρχαν λιβάδια, ατε-
λείωτα λιβάδια, πρασινισμένα από την άνοιξη
που βρισκόταν στο τέλος της. Είχε από ώρα
ξημερώσει κι ο ήλιος πλέον κόντευε στη θέση
του μεσημεριού. Αυτήν την ώρα οι περισσότε-
ροι κοιμούνταν, υπήρχαν ελάχιστοι στους δρό-
μους της άκρης της πόλης απ' όπου περνούσε η
ομάδα των μικρών, αφού η μέρα ήταν η νύχτα
του σμήνους. Οι φωνές τους κυριαρχούσαν
και ζωντάνευαν κάπως την εγκατάλειψη στην
οποία ήταν παραδομένο το μέρος.

Ακούστηκε μια μακρινή ιαχή. Μετά, ένα ποδοβολητό που ερχόταν από τα λιβάδια. Τα μικρά στράφηκαν όλα προς τη μεριά του θορύβου. Σα μια στρατιά να πλησίαζε, ένας σεισμός που πλησίαζε με ανθρώπινο βήμα. Σε λίγο εμφανίστηκαν.

Τα μικρά έμειναν για πολλή ώρα να κοιτούν τα αφηνιασμένα άλογα να διασχίζουν το λιβάδι και να απομακρύνονται παράλληλα με τα όρια της πόλης. Πρώτη φορά έβλεπαν τέτοια ζώα, γεμάτα ζωή. Κάποιος πέταξε την ιδέα να τα ακολουθήσουν για να τα φάνε. Αλλά κανείς δε συμφώνησε, όλοι φοβούνταν ότι τα ζώα θα τους σκότωναν. Σε λίγη ώρα, το βουητό από τον καλπασμό τους έγινε αχνό. Τα μικρά, γεμάτα δέος, προχώρησαν λίγο μέσα στο λιβάδι προσπαθώντας να κρατήσουν για λίγο ακόμα την επαφή. Μετά άρχισαν να τρέχουν, να τρέχουν προς την κατεύθυνση που πήραν τα ζώα. Το ποδοβολητό όμως είχε σταματήσει να ακούγεται. Και όσο κι αν στέκονταν να αφουγκραστούν, δεν κατάφερναν να ακούσουν τίποτε άλλο από τους ήχους του λιβαδιού, το θρόισμα του χόρτου, τα έντομα, τα πουλιά και κάποια συρσίματα που απομακρύνονταν από κοντά τους.

Ήταν απόγευμα όταν γύρισαν πίσω. Βρήκαν ένα πλάσμα με θολωμένο πρόσωπο να περπατά πάνω κάτω σε μια γωνία μιας παλιάς αποθήκης στην άκρη της πόλης. Το πλησίασαν και θυμήθηκαν για ποιο λόγο είχαν απομακρυνθεί από τη γειτονιά τους. Το είχαν κοντέψει αρκετά όταν εκείνο προσπάθησε να ξεφύγει – αλλά ήταν περικυκλωμένο και παραδόθηκε. Του τράβηξαν τα ρούχα, το γύμνωσαν – ήταν πλέον ξεκάθαρο ότι το πλάσμα ήταν θηλυκό. Εκείνη έκλαιγε και τα παρακαλούσε να την αφήσουν, έπειτα τα ρωτούσε με σπασμένη φωνή τι θα την κάνουν. Τα μικρά σιωπούσαν και το μόνο που ακουγόταν από αυτά ήταν τα βογγητά τους καθώς κατέβαλλαν προσπάθεια να τη μεταφέρουν. Εκείνη ούρλιαζε, αλλά κανείς δεν έβγαινε από τις σκηνές, ούτε από τα κτίρια από τα οποία περνούσαν στη συνέχεια. Η μέρα ήταν η νύχτα του σμήνους και κανείς δεν ήθελε να μπλεχτεί με τα ουρλιαχτά στη μέση της νύχτας.

Έφτασαν στη μικρή πλατεία που ήταν τριγυρισμένη από μια υποτυπώδη δεντροστοιχία. Πίσω από τα δέντρα υπήρχαν τα μεγάλα ετοιμόρροπα μπλοκ. Ο χώρος της θυσίας ήταν στημένος εκεί – άστραφτε ολοκάθαρος στο απαλό φως του δειλινού. Ήταν η ώρα που το σμήνος ξυπνούσε. Και τα μικρά βιάζονταν, γιατί ήθελαν τη δεξαμενή μόνο για τον εαυτό τους. Αφιέρωσαν τη γυναίκα, την ξάπλωσαν στη μεταλλική σχάρα πάνω από τη δεξαμενή κι έπειτα εκτέλεσαν, επακριβώς, τις τομές στη μαύρη επιδερμίδα της γυναίκας χωρίς πρόσωπο. Είχαν προλάβει το σμήνος που ξυπνούσε κι η δεξαμενή ήταν όλη δική τους.

Τα μικρά περίμεναν σε μια σειρά που έμοιαζε με μπουλούκι, σπρώχνονταν, φώναζαν το ένα στο άλλο – και όλοι μαζί σ’ αυτούς που προηγούνταν – να τελειώνουν, έπειτα βουτούσαν τα ίδια στη δεξαμενή, ο πάτος της ήταν καλυμμένος με δυο δάχτυλα αίμα, κυλιούνταν γυμνά στο σκούρο υγρό. Ο σκύλος που τα είχε ακολουθήσει τόσες ώρες από το χώρο του συσιτίου, με το μαύρο γυαλιστερό τρίχωμα και τα γαλάζια μάτια, ήταν κι αυτός μπλεγμένος μαζί τους. Τα μικρά, ενώ φυσιολογικά θα τον έδιωχναν – ή θα τον κυνηγούσαν και θα τον σκότωναν – τώρα δεν έδιναν καμία σημασία, τώρα που το μυαλό τους έκαιγε, καρφωμένο σ’ ένα πράγμα: πώς θα κυλιστούν μέσα στο νόμο, πώς θα αγκαλιαστούν μαζί του, πώς θα ποτίσει κάθε πόρο του δέρματός τους. Έτσι, ο σκύλος χώθηκε στις μπροστινές σειρές του μπουλουκιού κι έπειτα πήδηξε πάνω στη δεξαμενή κι έπειτα πάνω στο πτώμα του αφιερωμένου θύματος κι έγλειψε λίγο το περίγραμμα του κομμένου λαιμού της.

Κάποια μικρά τον αντιλήφθηκαν και τον κυνήγησαν, αλλά αυτός είχε ήδη φύγει κι έτρεχε φρενιασμένα στους άδειους δρόμους, διασχίζοντας χορταριασμένες πλατείες όπου η βλάστηση του χώματος είχε νικήσει τα υλικά με τα οποία αυτό είχε κάποτε επενδυθεί και σκεπαστεί σαν παλιός τάφος (που ξανάνοιξε).

Μπήκε σ' ένα κατεστραμμένο μπλοκ κι ανέβηκε τις σκάλες. Τα διαμερίσματα, τα δωμάτια των διαμερισμάτων δεν είχαν πόρτες, οι πόρτες είχαν πριν καιρό αφαιρεθεί και καεί, διάφορα υφάσματα κρέμονταν καρφωμένα στον τοίχο σαν κουρτίνες κι έκρυβαν το εσωτερικό του κάθε διαμερίσματος. Ο σκύλος οσφρίστηκε για λίγο το χώρο κι έπειτα προχώρησε στο διάδρομο του ορόφου και μπήκε σε ένα άνοιγμα που σκεπαζόταν από ένα θολό κομμάτι χοντρό νάιλον.

Έκανε θόρυβο καθώς περνούσε το παραπέτασμα. Στο δωμάτιο, δίπλα στο μοναδικό παράθυρο στεκόταν το μέλος του σμήνους το οποίο αναζητούσε ο σκύλος. Το μέλος του σμήνους στράφηκε απότομα προς το άνοιγμα της πόρτας και είδε τη μορφή του σκύλου. Οπισθοχώρησε ξαφνιασμένο, μα μετά ηρέμησε και γονάτισε, άπλωσε τα χέρια προς το σκύλο. Χαιρόταν που έβλεπε κάτι ζωντανό πέρα από το σμήνος. Η φυσιολογική αντίδραση θα ήταν να τον κυνηγήσει και να τον σκοτώσει. Δεν πέρασε καν από το μυαλό του. Ο σκύλος έτρεξε κοντά του, μύρισε κι έγλειψε τα χέρια του, έπειτα γύρισε να φύγει, έφτασε μέχρι το άνοιγμα όπου κάποτε βρισκόταν η πόρτα, αλλά ο άλλος παρέμενε σταθερός. Ο σκύλος επέστρεψε και δάγκωσε τα κουρέλια που φορούσε για παντελόνι. Το μέλος του σμήνους σηκώθηκε, ο σκύλος τώρα τραβούσε το παντελόνι κι ανάγκαζε τον άλλον να κινηθεί και να τον ακολουθήσει.

Μετά από ώρα, ο σκύλος και ο χωμάτινος με το θολωμένο πρόσωπο έφτασαν στην πλατεία όπου τα μικρά έσφαξαν εκείνο το θηλυκό μέλος του σμήνους με το θολωμένο πρόσωπο. Το σώμα του είχε μείνει στεγνό, στηριγμένο στο συρμάτινο πλέγμα που σκέπαζε τη δεξαμενή. Ο χωμάτινος κατάλαβε. Προχώρησε προς τη δεξαμενή της θυσίας. Ο σκύλος τον ακολούθησε. Υπήρχαν κι άλλοι εκεί, κι άλλο σμήνος, μα δεν έδιναν σημασία. Εκτελούσαν τις δουλειές τους μηχανικά, βιάζονταν να τελειώσουν και να φύγουν, να κρυφτούν στις φωλιές τους, να τραφούν και να περιμένουν την επόμενη δουλειά. Το πλάσμα με το θολωμένο πρόσωπο άρχισε να τρέχει. Ξαφνικά, ένα ενδιαφέρον ασύγκριτης βαρύτητας τον έκαιγε, ήταν ένα συναίσθημα πρωτόγνωρο, ή κάτι ξεχασμένο, που μετά βίας το θυμόταν, σα να μην το είχε ζήσει ποτέ. Τα χέρια του μούδιαζαν από τη συγκίνηση. Ανέβηκε στη δεξαμενή, πήρε το σώμα της γυναίκας στην αγκαλιά του, κατέβηκε προσεκτικά και κάθισε στις χορταριασμένες πλάκες της πλατείας. Ο σκύλος τον πλησίασε και έτριψε τη μύτη του στο σώμα της γυναίκας. Ο άντρας ακούμπησε το θολωμένο του πρόσωπο στην πληγή του στήθους και της κοιλιάς της, λερώνοντας το σκληρό του δέρμα με το αίμα της. Έκλαιγε ή προσπαθούσε να κλάψει. Ο σκύλος τούς άφησε εκεί, ανάμεσα στο σμήνος που κυκλοφορούσε πιο έντονα τώρα στην πλατεία και στους δρόμους. Συνέχισε το δρόμο του και χάθηκε στην πόλη, προς τη μεριά των

λιβαδιών. Κάποια στιγμή ίσως να έφτασε στα λιβάδια, ίσως να τα διέσχισε και να μην ξαναγύρισε ποτέ στην πόλη.

Τότε συνέβη το θαύμα και οι πληγές της γυναίκας άρχισαν σταδιακά να στεγνώνουν, έπειτα να επουλώνονται, έπειτα να κλείνουν και στη θέση τους να μένουν ουλές, έπειτα οι ουλές να εξαφανίζονται. Και να μένει τέλειο το δέρμα, τέλεια σχηματισμένο, ζωντανό ξανά. Η καρδιά της χτυπούσε ξανά. Ο άντρας, που νωρίτερα θρηνούσε, τώρα έκλαιγε από έκπληξη κι από χαρά, σκυμμένος πάνω από το σώμα της γυναίκας σ' ένα παρατεταμένο σφιχταγκάλιασμα. Προσπαθούσε να λύσει το αγκάλιασμα και να κινηθεί, να τη χαϊδέψει, να φιλήσει καινούρια κομμάτια του κορμιού της, μα ήταν αδύνατον. Δεν μπορούσε να λύσει το αγκάλιασμά του. Τα χέρια του, το στήθος του, είχαν συγκολληθεί στη θέση τους, αντικείμενα μιας ισχυρότατης βαρυτικής έλξης.

Η πλατεία πλέον είχε γεμίσει με σμήνος, αντάλλασσαν πράγματα, συνεννοούνταν με λιγοστές φράσεις, ταίριαζαν για λίγο σε ομάδες που διαλύονταν γρήγορα, σκόρπιζαν για να σχηματίσουν καινούριες, ολοένα ψάχνοντας για εκείνους τους τρόπους των εποχών που είχαν περάσει. Αλλά υπήρχε στις κινήσεις τους κάτι που δεν υπήρχε πριν. Είχαν γίνει λίγο πιο βαριές, λίγο πιο αργές, πιο δύσκολες.

Ο άντρας ήταν ακόμη σκυμμένος πάνω από τη γυναίκα. Τα δάκρυα εξακολουθούσαν να τρέχουν από τα μάτια του και ήταν πλέον σίγουρα δάκρυα χαράς, χαράς κι ευγνωμοσύνης για το θαύμα. Τα χέρια του είχαν γίνει τώρα ένα με τα πλευρά και την πλάτη της γυναίκας, το στήθος του ένα με την κοιλιά της. Τα δέρματά τους είχαν ενωθεί σε μια ενιαία υπερανεπτυγμένη στιβάδα.

Στην πλατεία, τα μέλη του σμήνους κινούνταν με πιο αργές κινήσεις τώρα, πιο δύσκολες. Τα θολωμένα πρόσωπά τους εμφανίζονταν περισσότερο θολωμένα, η υπερπλασία του δέρματος είχε γίνει εντονότερη, επεκτεινόταν σ' όλο τους το σώμα, τα κόκαλα δε διακρίνονταν πια στα γυμνά κορμιά των μικρών, δε διαγράφονταν τα ασθενικά πλευρά τους κάτω από την ηλιοκαμένη επιδερμίδα, οι αγκώνες τους, τα οστά της λεκάνης και οι κνήμες. Στη θέση τους πολλές στρώσεις σκληρυμένου, νεκρωμένου δέρματος, που έθαβε κάθε ατομικό χαρακτηριστικό. Η ποσότητα του δέρματος συνέχιζε να αυξάνεται.

Τώρα, το θολωμένο πρόσωπο του άντρα είχε σχεδόν χαθεί πάνω στην κοιλιά της γυναίκας, σχεδόν ένα άμορφο εξόγκωμα που την αγκάλιαζε και την προέκτεινε προς τα πόδια, σαν ρίζες μεγάλου δέντρου, οριζόντιες ρίζες.

Οι ομάδες των παιδιών σταμάτησαν να παίζουν και κάθισαν στο έδαφος. Ήταν πολύ κουρασμένα, ήταν πολύ δύσκολο πια να συνεχίσουν. Θα συνέχιζαν μετά.

Τώρα, το πρόσωπο του άντρα χάθηκε πάνω στην κοιλιά της γυναίκας, τα πόδια του ενώθηκαν με τα δικά της, έμεινε πια από αυτούς ένα σώμα που ήταν σχεδόν στην ολότητά του δέρμα, ένα ακαθόριστο ακέφαλο σχήμα έμενε από αυτούς, κάτι που δεν έμοιαζε με μέλος του στρατεύματος, ούτε με μέλος του σμήνους. Κάτι που δεν έμοιαζε με καμιά μορφή ζωής από αυτές που πέρασαν. Έμενε εκεί αγκυλωμένο, ανίκανο προς κίνηση, φαινομενικά όχι ζωντανό, όπως στην πραγματικότητα ήταν, με δύο καρδιές να χτυπούν μέσα του, αδερφωμένες με κάτι που είχε από καιρό εξαφανιστεί.

Στην πλατεία όλοι είχαν ακινητοποιηθεί, οι κινήσεις είχαν πάψει. Οι περισσότεροι είχαν καθίσει στις πέτρινες πλάκες που τις είχε καταπιεί το χορτάρι και ξαπόσταιναν αποκαμωμένοι. Έμειναν έτσι για ώρα, με τις μορφές τους να μη θυμίζουν σε τίποτα αυτό που κάποτε υπήρξαν· τώρα θύμιζαν πρωτόγονα, χοντροκομμένα αγάλματα. Το μικρό που κουβαλούσε το κεφάλι της γυναίκας, το κομμένο κεφάλι με το θολωμένο πρόσωπο, είχε κουλουριαστεί κι αυτό στο έδαφος, με το κεφάλι της στην αγκαλιά του να έχει ενσωματωθεί με το δέρμα του στήθους του και της κοιλιάς του και των χεριών του.

Σαν κάτι να κατέλαβε τα μέλη του σμήνους, ένα ρίγος που μεταδιδόταν από το ένα στο άλλο. Κατέβαλαν τότε μια μεγάλη, τελευταία προσπάθεια για να σηκωθούν και να κινηθούν ξανά, έστω για λίγα μέτρα – ή και λιγότερο. Σηκώνονταν, αλλά το δέρμα είχε σφαλίσει τα μάτια τους, είχε σφαλίσει και τα στόματά τους, προσπαθούσαν να συνεννοηθούν με πνιχτά καλέσματα, με μουγκρητά, περπατούσαν παραπαίοντας, ψαύοντας με μισοτεντωμένα χέρια τον αέρα μπροστά τους – αναζητώντας την επαφή με το ξεραμένο δέρμα κάποιου άλλου. Εκείνα τα μέλη που τα κατάφεραν σχημάτισαν μικρές ομάδες, κάθισαν κάτω και τοποθετήθηκαν έτσι ώστε να αγγίζει ο ένας τον άλλο. Έπειτα περίμεναν εκεί, καθώς το δέρμα τους αναπτυσσόταν και συγχωνευόταν, σχηματίζοντας μάζες με ενιαίο εξωτερικό περίβλημα, μέσα στις οποίες πολλές καρδιές πάλλονταν ταυτόχρονα, αδερφωμένες· ένα παλιό αντανakλαστικό τις ένωσε την τελευταία στιγμή, καθώς ο νόμος της κίνησης πλησίαζε πλέον στην οριστική και αμετάκλητη κατάργησή του. Τίποτε δε θα συνεχιζόταν μετά από αυτό, καμία κίνηση δε θα υπήρχε πλέον γι' αυτό που κάποτε υπήρξε το στράτευμα, το οποίο ξέχασε το νόμο και μεταμορφώθηκε σε σμήνος που ορεγόταν να γίνει το ίδιο ο νόμος.

Όσοι δεν τα κατάφεραν να ενωθούν με άλλους έμειναν στις θέσεις τους, ανίκανοι να κινηθούν, καθώς το δέρμα τους αναπτυσσόταν. Και συνέχιζε να αναπτύσσεται μέχρις ότου οι καρδιές τους σταμάτησαν να πάλλονται.

Έπειτα τους αγκάλιασε το χώμα. Κι ό,τι συνέβη
είχε τελειώσει μέσα στη σιωπή.

IV

ΟΑΝΤΡΑΣ με τη γυναίκα έμειναν ζωντανοί για πολύ περισσότερο καιρό από το υπόλοιπο σμήνος, που γρήγορα επέστρεψε στο χώμα.

Το δέρμα του άντρα και της γυναίκας συνέχιζε να αναπτύσσεται, ώσπου έχασαν εντελώς το σχήμα τους. Από το συσσωμάτωμα έμενε πια ένας δερμάτινος βράχος που αναπτυσσόταν κάθετα, με πολύ αργούς ρυθμούς. Τα χρόνια έφθειραν και σκλήραιναν τις εξωτερικές στιβάδες του συσσωματώματος, λειαίνοντας το μαύρο δέρμα, καμπυλώνοντας τις τετραγωνισμένες πλευρές του.

Είχε δημιουργηθεί ως απότοκο της αρχικής ένωσης. Ο καινούριος βράχος παρέμεινε σ' εκείνο το μέρος για πολύ καιρό, στο εσωτερικό του οι καρδιές τους χτυπούσαν ακόμη με αχνούς, ανεπαίσθητους παλμούς, αργά, πολύ αργά, μα κινούνταν συντονισμένες. Η πλατεία χάθηκε, έπειτα χάθηκε η πόλη γύρω της. Η μορφολογία της περιοχής άλλαξε, αλλά εκείνη η καινούρια πέτρα παρέμενε στη θέση της, ολοκάθαρη, ανεπηρέαστη από τη ζωή γύρω της, σα να μην εντασσόταν στο περιβάλλον.

Κάποια στιγμή στο χρόνο, όταν όλα πια είχαν επανέλθει στην κατάσταση πριν το σμήνος και πριν το στράτευμα, εμφανίστηκε ένας σκύλος στο πλάτωμα του δάσους και προχώρησε προς τον καινούριο βράχο. Ο σκύλος είχε μαύρο τρίχωμα και γαλάζια μάτια. Πλησίασε το μονόλιθο στο κέντρο του πλατώματος. Σταμάτησε εκεί κι έμεινε να παρατηρεί επίμονα τη λεία επιφάνεια του βράχου, σα να έβρισκε εκεί κάτι το εξαιρετικά ενδιαφέρον. Ξαφνικά, κάτι ενεργοποιήθηκε στο εσωτερικό του βράχου. Σχήματα άρχισαν να εμφανίζονται πάνω του. Ο σκύλος παρακολούθησε λίγο τις εναλλαγές τους, τους περίπλοκους γεωμετρικούς σχηματισμούς που εναλλάσσονταν ακατάπαυστα. Λίγη ώρα αργότερα, και ενώ η δραστηριότητα πάνω στην επιφάνεια του βράχου συνεχιζόταν, ο σκύλος έφυγε από το πλάτωμα κι εξαφανίστηκε μέσα στο δάσος.

Κάποια στιγμή, τα σχήματα σταμάτησαν να εμφανίζονται πάνω στην επιφάνεια του βράχου και ο μονόλιθος φωτίστηκε από μια λευκή, γαλακτερή λάμψη. Εξαιτίας αυτής της λάμψης, το βράχο προσέγγιζε τώρα κάθε μορφή ζωής. Πλησίαζαν μαγνητισμένα, ανίκανα να καταλάβουν, ανίκανα γιατί πλέον δεν υπήρχε σμήνος να ερμηνεύσει αυτές τις λάμψεις.

Στο επόμενο στάδιο, η λάμψη άλλαζε χρώματα, αδροί προοπτικοί όγκοι σχηματίζονταν από αυτές τις αλλαγές χρώματος. Στη διάρκεια μιας εξαιρετικά αργής διαδικασίας, οι όγκοι γίνονταν όλο και πιο λεπτομερείς.

Ο άντρας και η γυναίκα είχαν μετατραπεί σ' έναν κυλινδρικό μονόλιθο, που προεξείχε από το χορτάρι και ξεχώριζε στο μικρό πλάτωμα του δάσους όπου κάποτε υπήρξε μια κατασκευασμένη πλατεία.

Δεν είχε μείνει ίχνος του σμήνους. Κανένα ίχνος πέρα από αυτόν το βράχο, ο οποίος προήλθε από κάτι το οποίο είχε εξαλειφθεί εξαιτίας του σμήνους. Έμεινε εκεί για πολύ καιρό. Όσπου τα ζώα χάθηκαν χωρίς να ξαναεμφανιστούν και η βλάστηση πέθανε χωρίς να αναγεννηθεί. Έμεινε μόνο ένα άγονο τοπίο από διάσπαρτες πέτρες και γυμνό χώμα. Ο νέος βράχος βρισκόταν ακόμα εκεί, τριγυρισμένος από μια αφιλόξενη ατμόσφαιρα προς οτιδήποτε είχε στο παρελθόν εμφορηθεί από ζωή σ' εκείνον τον κόσμο όπου έζησε το σμήνος. Όμως, οι δύο καρδιές μέσα στον νέο βράχο εξακολουθούσαν την κίνησή τους. Και με βραδύτατο ρυθμό, ο βράχος εξακολουθούσε να αναπτύσσεται. Πλέον δεν αναπτυσσόταν σε ύψος, αλλά σε πολυπλοκότητα. Οι όγκοι που εμφανίζονταν στην επιφάνειά του γίνονταν όλο και πιο περίπλοκοι, όλο και λιγότερο αφηρημένοι για την αντίληψη αυτού που κάποτε υπήρξαν η γυναίκα και ο άντρας. Οι μορφές που εικονίζονταν έμοιαζαν όλο και περισσότερο με τα μέλη του σμήνους ή και με μορφές ακόμα παλαιότερες. Δεν υπήρχε κανείς για να διαβάσει την κινούμενη εικόνα που εκτυλίσσόταν πάνω στην επιφάνεια του βράχου.

Στις πρώτες εικόνες, τα κτίρια στα οποία είχε εγκατασταθεί το σμήνος, τα ημικατεδαφισμένα κτίρια, ήταν καινούρια και γεμάτα ζωή, τα πάντα δούλευαν με έναν περίπλοκο μα ζωντανό τρόπο, μηχανές κινούνταν, αυτοί που προηγήθηκαν του σμήνους και του στρατεύματος ήταν εκεί. Υπήρχε κίνηση μέσα στα κτίρια και έξω από αυτά – ενδείξεις ζωής. Υπήρχαν άντρες, γυναίκες και παιδιά στους δρόμους, έτρωγαν και επικοινωνούσαν μέσω της ομιλίας. Έκαναν διάφορες πράξεις, τις οποίες ξεκινούσαν και σταματούσαν καθημερινά παρόμοιες ώρες – κι έπειτα επέστρεφαν σε ζεστούς, άνετους χώρους, ξαναέτρωγαν, μιλούσαν ακόμα λίγο, έκαναν διάφορες πράξεις, όχι τόσο συντονισμένες όσο αυτές που διενεργούνταν έξω, κατά τη διάρκεια της ημέρας. Έπειτα αδρανοποιούνταν, έπεφταν σε λήθαργο μέχρι το επόμενο πρωί.

Κάποιοι παρέμεναν ξύπνιοι κατά τη διάρκεια της νύχτας – και παρέμεναν έξω. Εκεί, συνήθως σε ομάδες, επιδίδονταν σε πράξεις αρκετά άναρχες, που λίγα διατηρούσαν από την τάξη της ημέρας.

Οι εικόνες προβάλλονταν για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα στην επιφάνεια του νέου βράχου, ίσως του νεότερου βράχου σ' εκείνον τον πλανήτη που πλέον ήταν χέρσος – ή σχεδόν χέρσος, καθώς επιβίωναν ακόμα τα μικροσκοπικά ζώα που ζούσαν μέσα στο χώμα, επιβίωναν εκείνος ο βράχος και το ίδιο το χώμα.

Ήταν μια αναπαράσταση ενός οργανωμένου κόσμου αυτών που προηγήθηκαν του στρατεύματος, ενός κόσμου που ευημερούσε. Αλλά, παράλληλα με τις εικόνες αυτές, εμφανίζονταν στην επιφάνεια του βράχου οι ίδιες εικόνες ανεστραμμένες. Μέσα και γύρω από τα ίδια κτίρια εμφανίζονταν άνθρωποι που έμοιαζαν με τους υπολοίπους στο σχήμα και στη δομή, αλλά μιλούσαν λιγότερο. Επίσης, αν μελετούσε κανείς την εικόνα προσεκτικά, οι πράξεις που έκαναν κατά τη διάρκεια της ημέρας και της νύχτας ήταν πολύ διαφορετικές από εκείνες που έκαναν εκείνοι οι οποίοι εμφανίζονταν στις εικόνες του οργανωμένου κόσμου. Η βασική διαφορά ήταν στην τροφή. Οι άνθρωποι αυτοί έτρωγαν διαφορετική ποσότητα τροφής και διαφορετικά είδη τροφών από τους υπολοίπους. Μια δεύτερη βασική διαφορά εντοπιζόταν στην εμφάνιση, καθώς η εμφάνισή τους ήταν λιγότερο προσεγμένη κι έδειχναν λιγότερο φανταχτεροί από τους υπολοίπους.

Οι εικόνες έδειχναν και μερικές κινήσεις, μεγάλες κινήσεις, στο χώρο εκείνων που έδειχναν λιγότερο φανταχτεροί από τους υπολοίπους. Αυτές οι κινήσεις ήταν επώδυνες, πολλοί πέθαιναν κατά τη διάρκειά τους. Οι εικόνες έδειχναν τις περιοχές απ' όπου ξεκινούσαν τις μεγάλες μετακινήσεις μέσα στο χώρο, διαμέσου των ίδιων πάντα δρόμων, γιατί ήταν οργανωμένοι δρόμοι. Στις περιοχές από τις οποίες ξεκινούσαν, στην πλειοψηφία τους οι κάτοικοι τρέφονταν σπάνια και με χαμηλής ποιότητας τροφή, σε πολλές υπήρχε λίγο νερό ή και καθόλου για να πιει κανείς. Ζούσαν σε χώρους που δεν ήταν καθόλου στεγανοί, που ήταν καυτοί στις ημέρες της ζέστης και κρύοι στις νύχτες του παγετού. Το δέρμα τους, ανεξαρτήτως ηλικίας, τεντωνόταν πάνω στα κόκαλά τους, κόκαλα του προσώπου, των χεριών, της λεκάνης. Πέθαιναν μαζικά από έλλειψη τροφής ή από την έκθεση στις καιρικές συνθήκες ή από κάποια ασθένεια των σωμάτων γιατί, παρότι η εικόνα τους προβαλλόταν εξαϋλωμένη πάνω στην επιφάνεια του καινούριου βράχου, είχαν ένα σώμα το οποίο έπρεπε να τραφεί και να φροντιστεί – όπως τρεφόταν και φροντιζόταν στους χώρους της οργανωμένης ευημερίας. Έμενε τόσο αφρόντιστο, σε σημείο που χανόταν – οι κάτοικοι έχαναν το σώμα τους. Αυτή ήταν μια ακόμη διαφορά από εκείνους που ζούσαν σ' εκείνον τον βόρειο κόσμο της οργανωμένης ευημερίας, ο οποίος βρισκόταν παντού, βρισκόταν και δίπλα τους, σε πολύ μικρή

απόσταση από τα παραπήγματα στα οποία ζούσαν, τα οποία έμοιαζαν να έχουν φυτρώσει κατευθείαν από το χώμα. Έχαναν το σώμα τους πολύ συχνότερα από εκείνους που κατοικούσαν στον οργανωμένο κόσμο. Γι' αυτό και οι κινήσεις τους ήταν μαζικές. Μετακινούνταν με σκοπό να μεταβούν και να εγκατασταθούν σ' εκείνες τις περιοχές του χώρου όπου είχε οργανωθεί η ευημερία. Κι αν ήταν τυχεροί, εκεί κατέληγαν να ζουν, λιγότερο φανταχτεροί από τους υπολοίπους, ελλιπέστερα θρεφόμενοι, επιδιδόμενοι σε σκληρότερες πράξεις. Και πολυπληθέστεροι. Όσο περισσότεροι συγκεντρώνονταν, τόσο σκληρότερες και δυσκολότερες γίνονταν οι πράξεις στις οποίες έπρεπε να αφοσιωθούν, ώστε να καταφέρουν να τραφούν.

Στην επιφάνεια του νέου βράχου προβάλλονταν επίσης και μεγάλες κινήσεις στο χώρο, από ανθρώπους οι οποίοι ζούσαν στον κόσμο της οργανωμένης ευημερίας, βρίσκονταν σε οργανωμένη κίνηση, έτρωγαν και έπιναν καλά, πλένονταν, κοιμούνταν σε άνετους και ζεστούς χώρους. Ακόμα κι αν δεν κοιμούνταν σε άνετους ή ζεστούς χώρους – ή αν δε βρίσκονταν σε περιοχές με πόσιμο νερό ή αν τους τελείωναν προσωρινά τα τρόφιμα – στις περισσότερες περιπτώσεις δεν κινδύνευαν να χάσουν το σώμα τους, ούτε θα πεινούσαν ποτέ μακροπρόθεσμα ή θα διψούσαν για διάστημα μεγαλύτερο μιας εναλλαγής ημέρας-νύχτας. Εκτός κι αν οι ίδιοι το επιδίωκαν.

Οι δρόμοι πάνω στους οποίους κινούνταν εκείνοι που προσπαθούσαν να σωθούν άλλαζαν συνεχώς μορφή. Από δρόμοι κίνησης έγιναν δρόμοι πάλης για την ανάσχεση των δυνάμεων των τόπων της ευημερίας που εμποδίζαν την κίνηση. Συντελούνταν πολλές σφαγές, ένα ελάχιστο ποσοστό αυτών που επιχειρούσαν να διασχίσουν τους δρόμους αυτούς κατάφερνε τελικά να επιβιώσει. Ακόμα λιγότεροι περνούσαν.

Αυτοί που προσπαθούσαν να φύγουν από τους τόπους τους οικειοποιήθηκαν εργαλεία βίας με τα οποία τους τροφοδοτούσαν επί μεγάλο χρονικό διάστημα οι τόποι της οργανωμένης ευημερίας. Έπειτα προσπάθησαν να μετατρέψουν τους δρόμους της μετακίνησης σε δρόμους διαμάχης, για να αντιπαρατεθούν στις επιθέσεις ενάντια στην κίνηση –τη δική τους κίνηση– και να οικειοποιηθούν αυτό που τους ανήκε, την ευημερία των άλλων. Κάθε προοπτική αυτόχθονης ευημερίας είχε πλέον απομυζηθεί από τους τόπους τους· ήταν τόποι κατεστραμμένοι και καταδικασμένοι σε μακράιωνα έλλειψη, με κάθε πόρο ευημερίας να έχει παροχετευτεί στις περιοχές της οργανωμένης ευημερίας. Θα μπορούσαν να μείνουν στις περιοχές τους χωρίς να προσπαθήσουν να επεκταθούν, ζώντας με τα απολύτως απαραίτητα, όσοι επιβίωναν, όπως ζούσαν για αιώνες στο παρελθόν. Μόνο που τώρα οι συνθήκες ήταν σκληρότερες κι εκείνοι είχαν μολυνθεί από την επαφή τους με τους άλλους.

Έτσι, ακολούθησαν το παράδειγμα των άλλων και έφεραν τον πόλεμο προς τα έξω, με το σύνολο των δυνάμεων των τόπων τους. Για αιώνες παρατηρούσαν αυτούς που ζούσαν στους τόπους της οργανωμένης ευημερίας να χειρίζονται τη διαμάχη επιδέξια, χωρίς να πολεμούν οι ίδιοι, χρησιμοποιώντας εκείνους στους οποίους επιθυμούσαν να επιτεθούν, ώστε να μάχονται για λογαριασμό τους, να στρέφονται ενάντια στους εαυτούς τους. Ό,τι άφηναν ατέλειωτο οι καιρικές συνθήκες, το τελείωνε η σφαγή. Και ό,τι έμενε από τη σφαγή, το αναλάμβαναν ξηρασίες ή πλημμύρες, λιμοί – και η αρρώστια.

Έκαναν μεγάλη προσπάθεια να μεταχειριστούν τη βία, αρχικά διώχνοντας από τις περιοχές τους αυτούς που προέρχονταν από τον κόσμο της οργανωμένης ευημερίας, έπειτα κινούμενοι εναντίον των τόπων τους. Όσο κι αν προσπάθησαν να ενσωματώσουν τη δύναμη της οργάνωσης και των εργαλείων, αυτή ήταν με το μέρος των τόπων της ευημερίας, που αναχαίτισαν εύκολα τις επιθέσεις κι έπειτα, αντεπιτιθέμενοι, εξαφάνισαν κάθε είδους ζωή από τους τόπους που ξεκίνησαν τη διαμάχη. Άλλωστε, αυτή η κατάληξη υπήρχε ως καίριο αίτημα ήδη από πολύ νωρίτερα· ίσως ο μόνος λόγος για τον οποίο εγέρθηκε ο πόλεμος από την πλευρά των χαμένων ήταν να αφανιστεί εκείνο το κομμάτι του πληθυσμού που αφανίστηκε, αλλά οι ίδιοι δεν το ήξεραν, δεν μπορούσαν να φανταστούν ότι λειτουργούσαν εντός και υπό των οριοθετημένων προβλέψεων και των υπολογισμών του εχθρού – κι ως συνέπεια έμειναν κενά ολόκληρα κομμάτια γης περιτριγυρισμένα από το νερό των ωκεανών, χωρίς ανθρώπινη ζωή, περιμένοντας τους εποίκους για να τα μετατρέψουν από τόπους αγριότητας σε τόπους ελεγχόμενης, οργανωμένης ευμάρειας. Όμως, τα μέρη ήταν πλέον ανεπανόρθωτα κατεστραμμένα και οι έποικοι ποτέ δεν εγκαταστάθηκαν εκεί.

Έτσι εξοντώθηκαν αυτοί που ήγειραν τη διαμάχη, την τελευταία στον κατάλογο με τις μεγάλες διαμάχες. Όλες οι προηγούμενες είχαν προκληθεί από τον κόσμο της οργανωμένης ευωχίας, αρχής γενομένης από τη μεγάλη περίοδο κατά την οποία δεν υπήρχε ως τέτοια και προσπαθούσε να πραγματωθεί και στη συνέχεια, μετά την πραγμάτωσή της, τη σχεδόν οικουμενική πραγμάτωσή της – τουλάχιστον σε σχέση με τους τρόπους εκείνων που από απόγνωση κι αμάθεια ξεκίνησαν τον πόλεμο, τον πόλεμο ενάντια στους ίδιους τους τούς εαυτούς – οι διαμάχες εξακολούθησαν, γιατί η κατασκευή έπρεπε να διατηρηθεί· ήταν η φύση της να εδράζεται έξω από τον εαυτό της. Και τα θεμέλιά της πατούσαν πάνω σ' εκείνους που εξεγέρθηκαν και αφανίστηκαν. Τώρα η κατασκευή μπορούσε επιτέλους να πετάξει, να ξεφύγει από τις αντιφάσεις των νόμων της σκέψης των ανθρώπων που την επάνδρωναν. Δεν υπήρχε πια το βάρος στην άλλη πλευρά της διανοητικής τάξης, δεν υπήρχε έξω. Το έξω είχε εξαϋλωθεί. Τώρα η πλάστιγγα έγερνε προς το μέρος τους.

Συνέβη κάτι στους τόπους της ευημερίας, του οποίου το ενδεχόμενο είχε σταθμιστεί σωστά. Κανείς δεν περίμενε μαζική εξέγερση από εκείνους που είχαν περάσει με επιτυχία από τους δρόμους της μετακίνησης, πριν αυτοί γίνουν δρόμοι θανάτου. Έκαναν ένα μεγάλο βήμα, άφησαν πίσω τα όνειρα της ευημερίας στα οποία είχαν βασίσει την επιβίωσή τους και εξεγέρθηκαν αντιδρώντας στη συντελεσμένη αντινομία, στην ανισορροπία των μεγεθών των αφανισμένων. Δισεκατομμύρια είχαν εξαιρεθεί, ως αντίποινα για εκατό που ήταν τα αρχικά θύματα της σύρραξης από την πλευρά της ευημερίας. Μπροστά στους εξεγερμένους ανοιγόταν κάτι για το οποίο κανένας δεν έτρεφε αυταπάτες. Κανείς δεν ήξερε πού θα καταλήξει, μα όλοι ήξεραν ότι πλέον τα όνειρα απαγορεύονταν.

Η εξέγερση θεωρήθηκε από τους εξεγερμένους μια κίνηση αγανάκτησης και συμπαράστασης στον νεκρό πια κόσμο, στον κόσμο του οποίου η οργάνωση και η ευημερία εμποδιζόταν συστηματικά μέχρι που καταστράφηκε. Στην ουσία, η εξέγερση δεν ήταν τίποτα άλλο από απεγνωσμένη υπεράσπιση των εαυτών τους. Αυτοί που ζούσαν στις περιοχές της ευημερίας και είχαν έρθει από τα μέρη που ήταν πια νεκρά, που έμοιαζαν λιγότερο φανταχτεροί από τους υπολοίπους και επιδίδονταν σε σκληρότερες πράξεις, αυτοί που πρώτοι εξεγέρθηκαν, συμπαρέσυραν ένα μεγάλο μέρος απ' εκείνους που ζούσαν για πολλές γενιές στις οργανωμένες δομές και απολάμβαναν την ευημερία στην πληρότητά της, που τρέφονταν καλά και ζούσαν πλουσιοπάροχα, αλλά δεν κατάφεραν να ξεπεράσουν την κατάρρευση της διανοητικής τάξης που αγγελλόταν η τελευταία σφαγή, η τελευταία σφαγή στην οποία οι ίδιοι είχαν συμπράξει – που ήταν σα να είχε συντελεστεί αποκλειστικά από τους ίδιους. Με την ίδια αιτία παρασύρθηκαν περισσότερα άτομα, απ' όλους τους τομείς του κόσμου της ευημερίας – χειριστές πληροφοριών, χειριστές εργαλείων και μηχανών, άτομα απ' όλα τα στάδια της παραγωγής του πλούτου. Και συνέπραξαν ξανά, στρεφόμενοι ενάντια σ' αυτό που τους έθρεφε για πολύ καιρό και με το οποίο για τόσο καιρό συνεργάζονταν.

Η διάσπαση, που είχε γεννηθεί αναρίθμητες φορές στο παρελθόν, πλέον βρισκόταν στο πλήρες άνθισμά της. Η οργάνωση και η ευημερία καταλύονταν. Η πλευρά εκείνων που εξεγέρθηκαν αγκάλιασε πάραυτα τη βία, όπως έκανε κι η αντίπαλη πλευρά – οι πόλεις και οι στρατιωτικές βάσεις και οι χώροι του δικτύου υποδομής μετατράπηκαν σε τόπους βίαιης πάλης και θανάτου.

Οι εξεγερμένοι ήταν πολυπληθέστεροι. Παρ' όλα αυτά, οι αντιμαχόμενες δυνάμεις ισορροπούσαν, οι συρράξεις συνεχίζονταν χωρίς τέλος. Οι τόποι οργανωμένης ευημερίας είχαν με το μέρος τους τη δύναμη των εργαλείων και της μακροχρόνιας οργάνωσης. Προετοιμάζονταν για γεγονότα τέτοιου είδους για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, μόνο που η έκταση της εξέγερσης ήταν τεράστια, ήταν αφάνταστα μεγάλη. Ήταν απρόβλεπτη ή ανήκε στις πιο απαισιόδοξες προβλέψεις.

Για πολλά χρόνια οι εξεγερμένοι κινούνταν από κατοικημένη περιοχή σε κατοικημένη περιοχή, από τις οποίες άλλοτε αποκρούονταν, άλλοτε τις καταλάμβαναν αναίμακτα κι άλλοτε έπνιγαν τους δρόμους τους στο αίμα, γιατί ο πόλεμος συνεχιζόταν για πολλά χρόνια κι έπρεπε να σιγουρευτούν ότι κάθε προοπτική μελλοντικής αντίστασης θα εξαλειφόταν.

Στην επιφάνεια του καινούριου βράχου εμφανίζονταν, πάνω στη βάση της γαλακτερής λάμψης, με μεγάλη λεπτομέρεια και με χρώματα που συνεχόμενα εναλλάσσονταν, όλες οι εικόνες. Κινήσεις στο χώρο πληθυσμών, ατάκτων στρατιών που έσφαζαν ή σφάζονταν, παιδιά φορτωμένα με όπλα, βρόμικα, γυναίκες φορτωμένες με όπλα, τα πρόσωπα και τα σώματά τους ήταν πεινασμένα, έτρεμαν στις σκηνές των μαχών που εξελίσσονταν βίαια και με τη βία, σα να μην ήθελε ούτε ο ένας ούτε ο άλλος να πολεμήσει. Αιχμάλωτοι, ομαδικές εκτελέσεις, όγκοι από νεκρωμένα σώματα που έμοιαζαν με δερμάτινους λόφους.

Δεν υπήρχε τριγύρω κανείς να διαβάσει τις εικόνες πάνω στο βράχο. Μόνο πέτρες και χώμα. Αλλά το χώμα ήδη ήξερε (γιατί ήταν παντού).

Σφαγμένες πόλεις ή σφαγμένο στράτευμα που καιγόταν στα λιβάδια ή στους χερσότοπους γύρω από τις πόλεις. Αίμα που πότιζε το χώμα. Περισσότερο αίμα. Αλλά όχι όσο χύθηκε πριν συντελεστεί η εξέγερση, όταν αίμα δισεκατομμυρίων δεν προλάβαινε καν να χυθεί, αλλά εξαερωνόταν ταυτόχρονα με τις εκρήξεις, όπως και το δέρμα και η σάρκα και ένα μέρος των οστών τους.

Σταδιακά οι εξεγερμένοι κέρδισαν ένα ασαφές προτέρημα, το οποίο κάποτε έγινε ξεκάθαρο. Μα υπήρχαν ακόμη πολλές περιοχές που αντιστέκονταν. Πολλοί τόποι πρώην ευημερίας, οι οποίοι μάχονταν φανατικά κι αντιστέκονταν στην κατάληψη ή στην παράδοσή τους. Συχνότερα, η αντίσταση υπερνικούνταν. Γιατί οι εξεγερμένοι ήταν περισσότεροι και είχαν οργανωθεί σε μια αχανή δομή.

Είχαν πλέον μετατραπεί σε στράτευμα.

Υπήρχε ένα σύνθημα, το σύνθημα έλεγε ότι ο πόλεμος ήταν δίκαιος και η προέλαση έπρεπε να συνεχιστεί, γιατί ο πόλεμος ήταν δίκαιος κι έπρεπε να κερδηθεί. Έτσι, οι εικόνες της βίας συνέχιζαν να προβάλλονται πάνω στην επιφάνεια του βράχου. Ο μόνος τρόπος για να κερδηθεί ο πόλεμος ήταν να συνεχιστεί για πάντα. Ο εχθρός να εξοντωθεί και ποτέ να μην ξαναεμφανιστεί.

Γύριζαν από μέρος σε μέρος. Όταν απωθούνταν από ένα μέρος, συνέχιζαν κι άφηναν αυτόν τον τόπο αντίστασης του πρώην κόσμου της ευημερίας στο στράτευμα που ακολουθούσε. Γιατί υπήρχαν πολλές ορδές, των οποίων οι περιοχές κίνησης αλληλοεπικαλύπτονταν. Είχαν τους ίδιους σκοπούς και την ίδια οργάνωση.

Κάποτε οι ορδές διασπάστηκαν. Ένα μικρό κομμάτι αποφάσισε να κατοικήσει κάποιες πόλεις οι οποίες είχαν νωρίτερα καταληφθεί. Έμειναν εκεί και προσπάθησαν να αναβιώσουν αυτό που πάντα ονειρεύονταν, την ευημερία – μόνο που τώρα θα ήταν δική τους. Δούλεψαν σκληρά, κάθε πόλη ήταν εντελώς αυτόνομη. Οι γενιές πέρασαν. Κατάφεραν κάτι το οποίο πλησίαζε στην οργάνωση που κάποτε ίσχυσε σε κάποιους από τους τόπους ευημερίας.

Οι γενιές πέρασαν και για το στράτευμα, το οποίο συνέχισε να περιφέρεται από τόπο σε τόπο, καθαρίζοντας τους τελευταίους πόλους αντίστασης και ξανά τους τελευταίους πόλους αντίστασης και ξανά και ξανά. Οι πόλεις στις οποίες κάποτε εγκαταστάθηκαν οι ορδές του στρατεύματος που διχάστηκε βρέθηκαν αντιμετώπιες με τις καινούριες ορδές. Αντιστάθηκαν όσο μπορούσαν. Κάποιες από τις πόλεις παραδόθηκαν και ενσωματώθηκαν στο στράτευμα. Συνέχισαν να γυρίζουν τον κόσμο ψάχνοντας για οχυρά αντίστασης. Αλλά πάντα κάποια ορδή διχαζόταν και εγκαθίστατο σε κάποια αδειασμένη πόλη. Όσπου κάποτε σταμάτησε κι αυτό, ώστε να διατηρεί το στράτευμα τη συνοχή του και να εξακολουθήσει την κίνηση. Όσοι άρθρωναν λόγο για παύση της κίνησης εκτελούνταν. Το σύνθημα έπρεπε να τηρηθεί. Ο εχθρός έπρεπε να εξαλειφθεί, η επέλαση έπρεπε να συνεχιστεί. Πέρασαν κι άλλες γενιές κι ακόμη περισσότερες. Ζούσαν με τον ίδιο τρόπο κι ο πόλεμος δεν σταματούσε. Η επέλαση έπρεπε να συνεχιστεί μέχρι ο πόλεμος να κερδηθεί.

Οι χρωματιστές εικόνες έφεγγαν στην επιφάνεια του νέου βράχου. Δεν υπήρχε κανείς τριγύρω να τις διαβάσει. Σε μεγάλη ακτίνα, στη μεγαλύτερη ακτίνα που μπορούσε να υπάρξει, δεν υπήρχε τίποτε άλλο πέρα από πέτρες και χώμα. Αλλά το χώμα ήδη ήξερε.

Το χώμα ήξερε πως η μόλυνσή του είχε πια περάσει. Έτσι, οι εικόνες συνέχισαν να αναπαράγονται πάνω στην επιφάνεια του καινούριου βράχου. Και να δείχνουν γενιές που αντικαθιστούσαν γενιές μέχρι όλο αυτό να σταματήσει. Έπειτα γύριζε πίσω, και εμφανίζονταν ξανά οι ίδιες εικόνες, από την αρχή.

